ÑAPA

Weekendbijlage van dagblad Amigoe

zaterdag 3 december 2011

SPOTLIGHT
2 Anti X-Change

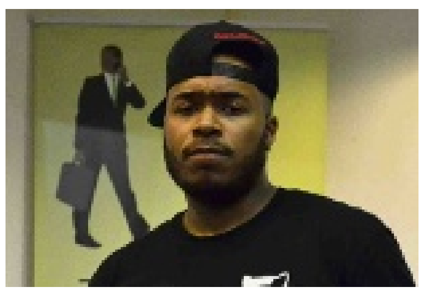

TAAL
7 1001 proverbio

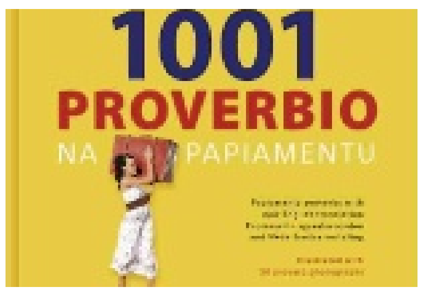

ACHTERGROND
10 Speltheoretici naar Curaçao

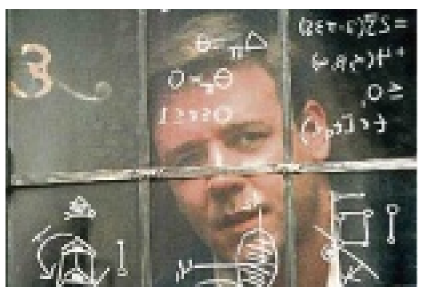

Vergeten cultureel erfgoed:

‘Wooden houses of Curaçao’

We zien ze dagelijks. De houten huisjes op Curaçao tussen de ‘blokkenbouw’. De huisjes vallen niet op, maar nu er een boek is verschenen waarin foto's staan van meer dan 300 houten huisjes, zal iedereen anders naar die huisjes kijken. Het is het grootst bewaarde geheim van Curaçaos culturele erfgoed: de schoonheid van de ‘houtbouw’. Fotograaf, grafisch vormgever en samensteller van het boek, ‘Wooden houses of Curaçao’, is Monique Rosalina-Van de Kuilen. Zij woont sinds 1996 op Curaçao met haar Curaçaose man en twee kinderen en vanuit haar achtergrond, ze studeerde af aan de Kunstacademie in Utrecht, kijkt ze altijd op een andere manier naar alles wat ze om zich heen ziet. “Ik houd van Curaçao en dat is ook de bron geweest van dit boek”, aldus Rosalina.

Monique Rosalina

Tekst: Judice Ledeboer Foto's: Ken Wong (portret Monique Rosalina) en Monique Rosalina

Op de eerste verdieping van een huis aan de Hanchi Snoa, in het centrum van Willemstad, heeft Rosalina haar kantoor Passaat Graphic & Web Design. Het is er ruim en kleurrijk. “Je ziet het, ik ben een cultuurfreak.” Overal hangen kleurrijke foto's van het eiland. Het ervaren van andere culturen is haar met de paplepel ingegoten, want samen met haar ouders heeft ze altijd veel in Europa gereisd en door haar echtgenoot leerde ze Curaçao kennen. “Toen ik studeerde inspireerde Curaçao me al. Die kleuren.”

Het idee om een boek te maken met foto's van houten huizen komt voort uit haar kunstzinnig oog voor ‘design’. “Als designer kijk je naar de cultuur van een land. Ik houd ook van fotografie en op een dag ben ik houten huizen gaan fotograferen. En toen ik daar mee bezig was dacht ik: ik ga er een boek van maken, want dan kunnen andere mensen ook zien hoe mooi die huisjes zijn.” Ze bladert door het boek en bij iedere pagina die ze openslaat vertelt ze een verhaal. “Die huisjes vertellen geschiedenis. Kijk eens hoe prachtig” en ze wijst naar een foto alsof ze de foto voor het eerst ziet. Haar enthousiasme werkt aanstekelijk en het is niet moeilijk om meegesleept te worden en om anders naar de huisjes te kijken. Door de opmaak van de pagina's komen de kleuren van de huisjes nog beter naar voren, zelfs vervallen, verfloze huisjes hebben ineens ‘kleur’.

Archief

Het vastleggen van de houten huizen op Curaçao in beeld heeft geleid tot een waardevol archief , want houten huizen zijn vergankelijk. Ze verrotten als er geen onderhoud plaatsvindt en ze vatten nog wel eens vlam en de witte mier vindt er zijn weg, waardoor de huisjes ‘opgevreten’ worden. Een van de huizen die Rosalina gefotografeerd had en waar ze uitgebreid met de bewoonster gesproken had brandde af in de periode dat ze aan het boek werkte. Foto's van het huis voor en na de brand zijn in het boek te zien. Het toont de kwetsbaarheid van houten huizen en ook dat wilde Rosalina met haar boek laten zien.

Met het boek wil Rosalina ook het vooroordeel dat veel mensen hebben over houten huizen ontkrachten. Men denkt dikwijls dat mensen die in een houten huis wonen het minder ‘goed’ hebben dan anderen en dat ze zich geen stenen huis kunnen permitteren, maar niets is minder waar. “Het onderhoud van zo'n houten huis is juist heel duur. Het moet regelmatig geverfd worden en het vraagt ander onderhoud dan een blokkenhuis.”

Waar mogelijk sprak Rosalina met de bewoners van de huizen en toen ontdekte ze dat de mensen die in een houten huis wonen veelal juist heel trots zijn dat ze in een houten huis wonen. “Ze voelen zich helemaal niet ‘minder’.”

Voorwoord

Het voorwoord in het boek is geschreven door architect Michael Newton. Hij schrijft over de ontwikkeling van de houtbouw op Curaçao. Rosalina realiseerde zich in eerste instantie niet dat ze een prachtig archief van houten huizen heeft gemaakt door meer dan 400 huizen te fotograferen, waarvan ze er meer dan 300 in het boek heeft verwerkt. Voor het behoud van het cultureel erfgoed is het boek dan ook van groot belang. Er staan tegenwoordig een paar houten huizen op de Monumentenlijst, maar de verzameling van houten huizen wordt nog niet gezien als cultureel erfgoed. Vanuit Unesco was er al snel belangstelling en een van de eerste boeken kwam in het bezit van de directeur-generaal van Unesco, Irvena Bakova, waarmee Rosalina Curaçao nog eens op de Unescokaart heeft gezet.

Het boek is ingedeeld in diverse wijken van het eiland. In de ene wijk staan meer houten huizen dan in een andere wijk en dat is ook terug te zien in het boek, want ze heeft geprobeerd om de verhouding van aantallen per wijk terug te brengen in het boek. Voor in het boek is een kaart uit 1905 afgedrukt, de ‘Werbata-map’. Op deze kaart zijn alle kunuku-, houten en stenen huizen die er begin 1900 waren in kaart gebracht. Het geeft een goed beeld van het toen nog grote aantal houten huizen in Willemstad en directe omgeving.

Rosalina wil met het boek meer laten zien dan de schoonheid van de houten huizen. Ze wilde ook ‘het leven’ van de bewoners laten zien en ze kreeg van veel bewoners toestemming om binnen in de huizen ook te fotograferen. Van een overzicht van een zitkamer met schilderijen aan de muur tot een kopje thee of soep en van een ‘stilleven’ op de porch tot een bewoonster in haar de deuropening. “Ik heb met sommige mensen ook echt een band gekregen.”

Verlaten

Op haar zoektocht naar houten huizen kwam Rosalina ook verlaten huizen tegen. Dat weerhield haar er niet van om ook in die huizen te kijken, waar soms nog allerlei achtergebleven ‘rommel’ van de bewoners lag. Maar met haar oog voor kunst en design fotografeerde ze die ‘rommel’, waardoor het volgens haar bijna ‘kunst’ is. “Ieder verlaten huisje vertelt een verhaal. Je voelt het, je ziet het.” Bewijs ervan zijn de details die ze gefotografeerd heeft, zoals een sleutel, hangend aan een touwtje aan een balk en op de grond een schoen, een pop, kleding en keukenspullen.

Verrassend op haar speurtocht naar de houten huisjes en het leven in en om de huisjes vond ze de wijze waarop de huisjes dikwijls een uitbouw hebben. “Van buiten ziet een huisje er klein uit, maar er zit veel achter het huisje.”

De bedoeling van haar boek is duidelijk gericht op het zichtbaar maken van iets waar mensen geen oog voor hebben. Door reacties van anderen die het boek gezien hebben als ‘ik let nu veel meer op de houten huisjes en ik kijk er nu anders naar’ is haar missie geslaagd. Het is niet haar bedoeling geweest om van de houten huisjes een toeristische attractie te maken, maar door aandacht te geven aan dit stukje vergeten cultureel erfgoed zal er zeker in de toekomst meer en anders naar de houten huisjes op Curaçao gekeken worden. “Op de eerste pagina heb ik ook bewust foto's van Curaçao geplaatst om aan te geven dat het alleen om houten huizen van Curaçao gaat.”

Met veel plezier kijkt ze terug op het samenstellen van het boek en Rosalina is trots op het resultaat en het mooiste van alles vindt ze de trots van de bewoners die in die houten huisjes wonen. “Ik heb bewoners gesproken die voor geen goud in een blokkenhuis zouden willen wonen.” Het boek is in de boekhandel verkrijgbaar.

Otrobanda

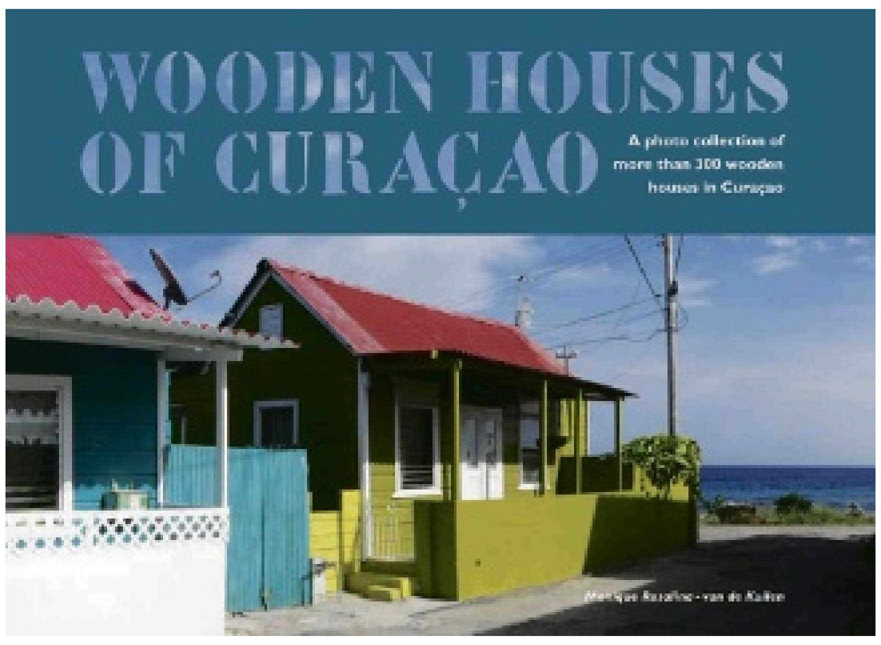

St. Jago

Montecarmelo

ÑAPA 2011
Nr. 42

Mensen

Wat zijn er toch veel bijzondere mensen op de wereld. Personen die iets te melden hebben, iets voor een ander over hebben, iets speciaals doen - of het nu zakelijk of privé is. Deze week in de Ñapa een heel bonte verzameling.

Ñapa-medewerker Marius Bremmer sprak op Aruba met dominee Ernst Stutterheim. Door de leden meer bij de gemeente te betrekken houdt hij de steeds kleiner wordende groep bij elkaar.

Kiwanis Club Curaçao bestaat alweer 47 jaar. De serviceclub voert allerlei projecten uit, steeds met als doel de medemens te helpen. De club kan nieuwe leden gebruiken en doet daartoe op pagina 5 een oproep.

Vijfvoudig Nijmeegse Vierdaagse-loper Rensley Victoria vertelde zijn verhaal aan Lisette Keus. Op pagina 6 leest u hoe deze filosofisch ingestelde wandelaar tegen het leven aankijkt.

Wiskundige Imma Curiel legt op de eerste bladzijde van de Business-sectie uit wat speltheorie kan betekenen bij beslissingsproblemen. Zelfs voor wie niets van wiskunde begrijpt is dit heldere verhaal te volgen. In januari vindt er een internationale conferentie van speltheoretici plaats op Curaçao.

“Ik kijk veel naar mensen”, zei Rensley Victoria tijdens zijn interview. “Naar iedereen. Van mensen kan je veel leren.”

Bon weekend!

De redactie

Colofon

BLADMANAGER
Karin Wooning
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede
Stephanie Heyer
Aan deze Ñapa werkten mee:
Misha Bemer
Marius Bremmer
Monique Casimiri
Imma Curiel
Jorge Curiel
Robin Ferrier
Verele Ghering
Margot Hack
Anthony Haile
Bob Harms
Paul Helmich
Lisette Keus
Judice Ledeboer
Gofrie van Lieshout
Wouter Mol
Milangela Plate
Nelly Rosa
Marcel Truyens
Hans Vaders
May Voges
Ken Wong
Karin Wooning
Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com
Adverteren?
Bel Marloes Tak
736-9050 / 516-7377
advertentienapa@amigoe.com

Anti X-Change:
‘Genoeg aan een microfoon’

Ze gaan hard. Van optreden naar optreden, focus, geen tijd om achterover te leunen. Klaarwakker jagen ze hun droom na. Elk van hen levert slaap in voor de liefde van het spel - hip hop.

Tekst: Nelly Rosa Foto’s: Ken Wong

Adje

Dope Keyz

De teksten van de in Nederland woonachtige rappers Hef, Fresku, Gikkels en Adje spreken over hun *struggle* om te komen waar ze nu zijn. Teksten over twijfels, tegenslagen, meisjes, maar ook over hun successen - kortom over het leven en uit het (straat)leven gegrepen. Rauw, eerlijk en kunstig brengen ze hun gedachten over op het publiek. En dat slaat aan. Adje haalde met zijn Sloddervos Gang dit jaar een TMF-award, een prijs van de populaire Nederlandse muziekzender.

De rappers en platenbaas Robert Coblijn van Bijlmerstyle, die ook mee is gekomen, wonen weliswaar in Nederland, maar hun roots liggen op Curaçao. Ze zijn speciaal voor het uitwisselingsproject Anti X-Change overgevlogen. Samen met Curaçaose mc’s zoals Chris Strick, Oz, Pugi Stix, I$ki en Dope Keyz van Area 51, gaven ze vorige week workshops aan jongeren. Thema’s als wordplay, flow, business en maatschappij passeerden de revue. Documentairemaker Selwyn de Wind volgde de jongens terwijl ze hun kennis overbrachten op de jongeren hier en ook kennismaakten met de Curaçaose cultuur. Ondanks dat er Curaçaos bloed door hun aderen stroomt, is het eiland hen vreemd. Sommigen van hen zijn hier ter wereld gekomen of hebben een deel van hun jeugd op het eiland doorgebracht. Maar de meesten hebben in Nederland wortel geschoten en zijn bijvoorbeeld het Papiaments niet machtig. Desondanks verloochenen ze hun afkomst niet en grepen ze de kans om toch een verschil te maken in de levens van Curaçaose jongeren met beide handen aan.

Deelnemers aan de workshop. Van sommigen ‘raken de voeten de grond niet eens’.

Feeling the music

Dinsdag 22 november. Eerste dag van de workshops. Adje en Dope Keyz geven de workshop ‘Feeling the music’ in het auditorium van de Openbare Bibliotheek. Maximaal twintig personen kunnen per workshop deelnemen. Het zijn met name jongens die hun eerste schrede in de rapscene al hebben gezet die zijn komen opdagen. De vier vrouwen in het auditorium, drie meisjes en één moeder, vallen daardoor des te meer op. Vrouwen zijn nu eenmaal minder vertegenwoordigd in hip hop. Vijf jongens van negen en tien jaar oud lijken verdwaald tussen de tieners. Hun voeten raken de grond maar net. Een leidster van de naschoolse opvang heeft hen opgegeven. Drie van hen willen later beroemd worden en hebben aspiraties om te rappen. Net zoals hun idool van Area 51, Dope Keyz.
Afwisselend vertellen Dope Keyz en Adje over hun ambities en de tips en tricks voor een betere flow. Maar hun voornaamste boodschap is geloven in jezelf en je talent.

Adje: “Alles wat je in je hoofd hebt is mogelijk. Bij alle beroepen geldt maar één regel: hard werken en focussen. Als je werkelijk iets wilt bereiken zorg dan dat je de beste van de wereld bent, zo val je op. Kijk vooral niet naar wat een ander doet, want dan ga je iemand nadoen.”
Dope Keyz vult aan: “Wees niet middelmatig.” Adje: “Als je bijvoorbeeld kijkt naar Michael Jackson, de nummer één artiest van de wereld. Hij was altijd bezig met dansen, zingen en muziek maken. Hij heeft hard gewerkt en is iets verder gegaan dan de rest. Dope Keyz: “He mastered his craft.”
Adje: “Ik maak elke dag muziek, anders kan ik niet ademen. Muziek maken motiveert me, het voedt me. Het is een soort verslaving geworden. Al voel ik me gestresst, het moment dat ik achter een microfoon sta, dan ben ik superman.”

Rap is poëzie

Rap is meer dan rijm en een harde beat. Flow en timing zijn cruciaal, maar een goede rap valt of staat met de tekst. Dope Keyz: “Rap is ritme en poëzie.” Het zijn observaties verpakt in creatief taalgebruik doorspekt met metaforen. Adje: “Een kleine waarschuwing vooraf. Dit voorbeeld is niet bedoeld om vrouwen te kleineren. Maar zoals een visser op zoek gaat naar vis, zo ga ik op zoek naar een mooie meid (‘Mi ta bai piska hombu, bai buska un bon piská’).
De tekst kan onlogisch klinken, maar dat zou je niet moeten weerhouden om erover te schrijven. Daarom doe ik het goed in Nederland. Het maakt niet uit waarover je rapt, zolang het maar oprecht is.”

Adje die ooit kort achter de tralies zat, is heel lang actief geweest in de Amsterdamse underground. Samen met zijn Rotterdamse halfbroertjes Hef en Crooks vormde hij Boyz in de Hood. Hij is ook degene die Hef heeft opgeleid tot rapper. Nu vormt Adje samen met producer Reverse en rapper/zanger Jayh de Sloddervossen Gang. Met de single ‘Fock Wachten’ trok de groep de aandacht van hip hop-fanaten.
Naamsbekendheid is essentieel. Minimaal twee keer per week maakt Adje filmpjes die hij op YouTube plaatst. Het zijn filmpjes van shows, freestyle’s en studiomomenten. Hij heeft meer dan tienduizend volgers.

‘Vossig’ is zijn eerste solo-album. Adje: “Drie jaar geleden heb ik tegen mezelf gezegd dat ik de beste rapper van Nederland ga worden. Ik ben bijna op dat punt. Ik ben niet bezig met stress. Ik ben alleen maar bezig met muziek. Het is geen spelletje meer. Het nummer ‘Puur’ betekende de definitieve doorbraak van mijn broers en mij. Nu ben ik veertig videoclips en miljoenen views verder. En kijk, nu zijn we op Curaçao.

Kultivo Miksto

Anti X-Change is het eerste project van Kultivo Miksto, een stichting die als doel heeft de zelfbewustwording van personen en groepen zowel in het Caribisch gebied als in globale context te stimuleren. Dit doet de stichting door middel van kunst en debat, internationale uitwisselingsprojecten en literatuur. Het bestuur bestaat uit Sandra Leonora, Marion Schroen en Liesbeth van Kouwen. Directrice is publiciste Miriam Sluis.

Foto van de week

De natuur heeft zo zijn vreemde kostgangers. Dit bizarre product van eigen bodem wordt geacht de nationale vrucht te zijn van India, Pakistan en Bangladesh, symbool van de zomer in Australië en in het hindoeïsme van rijpheid en perfectie. Deze mango, gefotografeerd door Dany, wijkt dan toch wel enigszins af van de mondiale norm. Maar dat moet natuurlijk kunnen.

Heeft u een leuke foto? Stuur hem naar napa@amigoe.com

Thuis

Sinterklaas is leuk… Voor de kinderen

Monique Casimiri

Als ouder kan ik inmiddels zeggen dat ik het heel leuk vind als die Goedheiligman komt, maar dat ik het nog leuker vind als hij weer gaat. Al die stuiterende kinderen is best leuk voor een tijdje, maar het moet niet te lang duren.

In Nederland liggen in augustus de pepernoten al in de supermarkt. Ik weet niet of dat op Curaçao ook zo is. Hier ontstaat dan meteen de eerste discussie van die paar die elk jaar weer terugkomen.
Moet dat nou, zo vroeg, dat snoepgoed. De kinderen snappen er niets van, allemaal commercie. Waarop de tegenpartij (meestal de commercie) roept dat dat allemaal wel meevalt.
Een andere discussie die ook elk jaar terugkeert is deze: wij willen geen zwarte pieten, dat is discriminatie. Rassenverschil van vroeger, dat in stand wordt gehouden. Waarop de tegenpartij roept: zwarte piet is zwart vanwege het roet uit de schoorstenen. Daar zit geen rassenverschil in. Hij was het blanke hulpje van de Sint, zwart geworden door het roet.
Dit jaar is er een nieuwe discussie ontstaan, en wel één in Leeuwarden. Door het schrappen van een stuk van de route die Sinterklaas altijd rijdt, is er woede ontstaan bij de middenstanders op die route. Zij plannen nu een eigen intocht met een eigen Sinterklaas. Op hetzelfde tijdstip als de officiële ontvangst van de Sint een paar pleinen verderop. Dit tot grote woede van de organisatie, want stel je voor dat deze twee Sinten elkaar per ongeluk tegen komen onderweg. Wat moeten de kinderen daar wel niet van denken.
Sinterklaas is toch wel een heel Hollands fenomeen. Daarom is het ook zo leuk dat de inwoners van Leeuwarden iets kunnen leren van het Sintgebeuren op Curaçao.
Lieve mensen in Leeuwarden, luister goed. Als kind weet ik niet beter of op de grote kruispunten op het eiland stonden meerdere Sinterklazen, met hun pieten, in open jeeps te wachten tot hun verkeerslicht op groen sprong.
Curaçao kent één Sinterklaas en heel veel hulpsinterklazen en als de Sint op de plek aankomt waar hij hoort te zijn is hij de echte Sinterklaas voor deze kinderen.
Sinterklaas is gewoon een mooi feest. Laten we dat zo houden. Hier, maar zeker ook op Curaçao. Alleen de pieten op Curaçao hebben het iets zwaarder te verduren dan de pieten in Nederland. Vanwege de warmte loopt het roet ze zo soms in de nek en dan die liedjes die de kinderen zingen hé: zwarte piet, kabriet. En dan mag je ze tegenwoordig niet eens meer meenemen in die zak van Sinterklaas. Ik ga wel hoor. Ik wil wel mee naar Spanje. Het is weer een stukje dichter bij huis. Zwarte piet kabriet, hoort u mij, zwarte piet, kabriet.

Dominee Ernst Stutterheim:

Pleidooi voor 'Center of Worship'

Aan de Wilhelminastraat, in het centrum van de hoofdstad Oranjestad van Aruba, staan naast elkaar de oude en de nieuwe protestantse kerk. "De een is een monument, de ander herbergt een springlevende gemeente." Dat zegt dominee Ernst Stutterheim. "Vroeger kwam men alleen op zondag, nu betrek ik leden bij steeds meer aspecten van het gemeente-zijn."

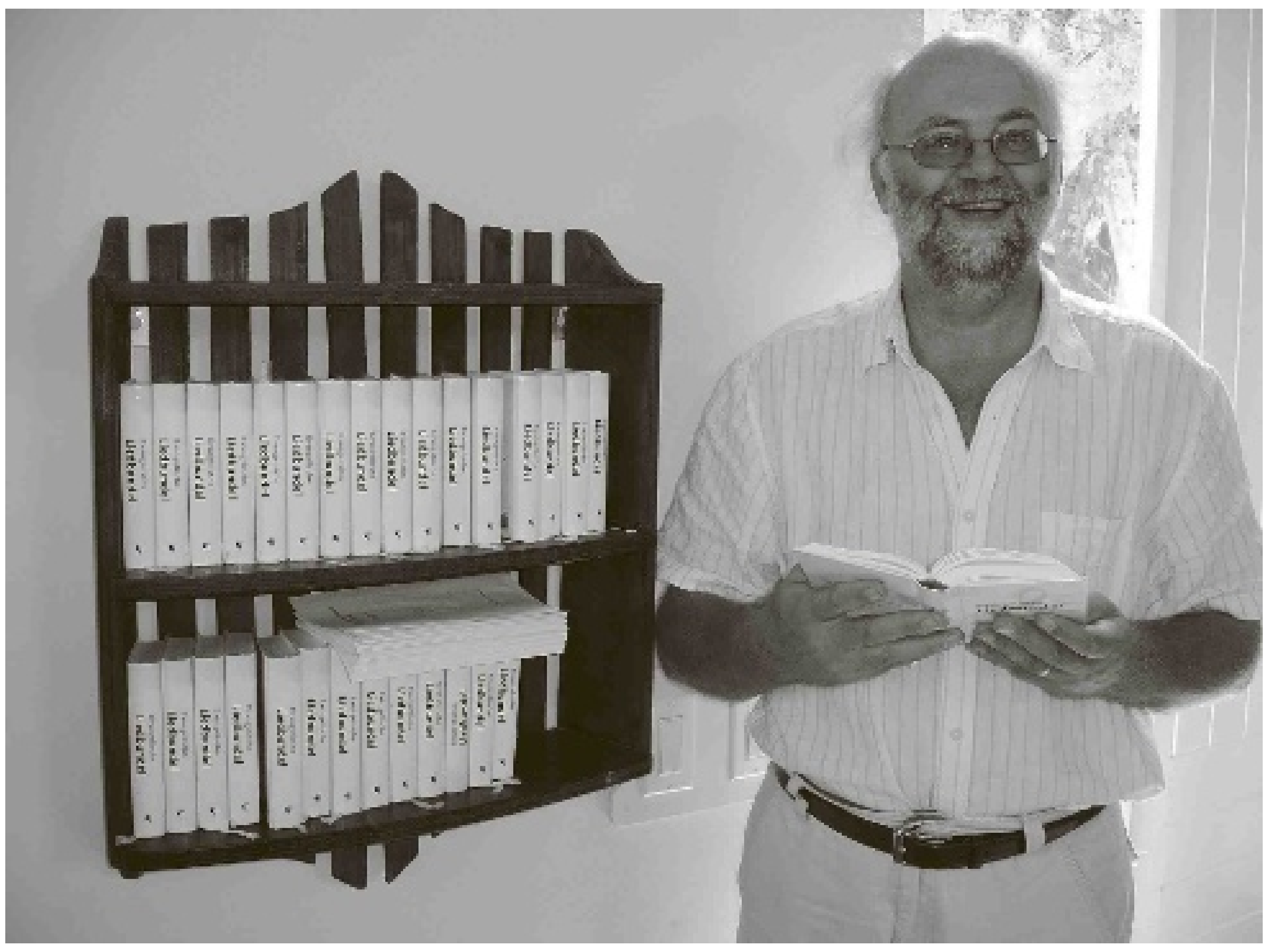

Ernst Stutterheim: "Ik ben gereformeerd in mijn denken, maar charismatisch in mijn doen."

Tekst en foto's: Marius Bremmer

De Protestantse Kerk van Aruba bestaat sinds 1822 en is niet gebonden aan één protestants kerkgenootschap. Arubaanse leden kunnen evangelisch aangelegd zijn, maar ook traditioneel en ingetogen protestants. Ds. Stutterheim: "We accepteren zowel mensen die in de volwassendoop geloven als christenen die de kinderdoop waarderen. Jezus bad om eenheid onder zijn volgelingen, dat wil ik ook in de praktijk brengen."

Verdeeldheid

Stutterheim werd in 1953 in Zwanenburg (vlakbij Schiphol) geboren en lag in een gereformeerde wieg. "We gingen twee keer per zondag naar de kerk en ik zat op de Christelijk Nationale School. Ik heb nog veel aan de bijbelverhalen die daar verteld zijn. Ik weet nog hoe ik als kind de nazi's uit de Tweede Wereldoorlog en de Filistijnen en Moabieten uit het Oude Testament over één kam schoor."

Stutterheim brak met de kerk toen hij veertien was, maar na zijn eindexamen kreeg hij tijdens een reis door Engeland een ervaring met de Geest van God. "Niet vanwege de juiste leer kwam ik terug in de kerk, maar vanwege de juiste beleving." In 1975 emigreerden Stutterheim en zijn echtgenote Matty twee dagen na hun huwelijk naar Canada.

In Toronto verhuurde Stutterheim auto's, deed in onroerend goed en was financieel adviseur. "Ik nam jaren lang elke maandag vrij om te studeren op een theologische opleiding, gewoon uit interesse." Pas in 1989 wist hij zich geroepen om predikant te worden. "Ik heb mijn huis en mijn zaak verkocht en in 1991 haalde ik aan het Canadian Theological Seminary mijn Master of Divinity."

Christelijk onderwijs

Stutterheim diende van 1999 tot 2008 de Verenigde Protestantse Gemeente (VPG) van Curaçao, de eerste vijf jaren in de combinatie van wijkpredikant voor de Engelstalige Ebenezer Church en als bestuurslid van de Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs (VPCO). Daarna was hij hoofdzakelijk predikant met als opdracht het bevorderen van de christelijke identiteit van het protestantse onderwijs. Stutterheim vindt christelijk onderwijs heel belangrijk. "Dat is ook een kenmerk van het protestantisme, protestanten hebben altijd oog voor goed christelijk onderwijs." Vanuit zijn passie voor onderwijs nam hij in 2008 een beroep aan naar Bonaire. "Maar helaas, de kerkenraad vond het, ondanks eerdere afspraken, toch niet nodig om ook daar een protestantse school op te richten. Die schending van de afspraak was de belangrijkste reden van mijn voortijdige vertrek van Bonaire." Op Aruba verzorgt Stutterheim nu elke maandag de weekopening op de bloeiende protestantse basisschool 'Mon Plaisir'. "Daarna ga ik de klassen in."

Veranderingen

Aruba vindt Stutterheim fantastisch. "De mensen zijn blij met wat ik doe, het gaat goed. Veranderen moet je hier poco poco. Het eerste wat ik deed was het aanschaffen van evangelische liedbundels voor de erediensten, want alleen het Nederlandse 'Liedboek voor de Kerken' was beschikbaar." Hij betrekt de gemeenteleden bij steeds meer aspecten van het gemeente-zijn. In de diensten doet een van de leden voorbede, een ander doet de schriftlezing, iemand ondersteunt als voorzanger de gemeentezang. "Vanmorgen om zeven uur zaten hier zestien mensen op de gebedsgroep. We hebben - om maar eens wat te noemen - nu ook een pastorale zorggroep voor het bezoeken van zieken, er is een praise team en een onderhoudsploeg voor het gebouw, de tuin en de protestantse begraafplaats." Stutterheim wil dat de kerk in het midden van Oranjestad een Center of Worship wordt, waar leden betrokken zijn bij een hechte gemeenschap en niet alleen voor de zondagse kerkdienst komen."

Gemeentezang

Onlangs wijdde Stutterheim een kerkdienst aan het feit dat hij twintig jaar predikant was, waarvan exact de laatste twee jaar op Aruba. De in toga geklede predikant vertelde door de orde van dienst heen over zijn groei in het geloof en hoe de tijden intussen veranderden. Daarbij nam hij de gemeente wat zang betreft mee op een tocht door de tijd. Onder begeleiding van het fraaie Flentroporgel en met ondersteuning van gemeentelid Agaath van Vliet als vrouwelijke cantor zong men uit volle borst twee verzen uit Psalm 138 in de oude berijming, maar ook 'Daar ruist langs de wolken' van Johan de Heer. Vanaf de kansel: "Dit was een lied dat in mijn jeugd not done was in de kerk." Maar ook het 'U zij de glorie' beheerste de gemeente goed en uit de Evangelische Liedbundel klonk in het hartje van Oranjestad het 'Heer ik hoor van rijke zegen'. De dominee vlocht door de dienst heen schriftlezingen - gedaan door koster Cees Sluiter - uit Ezechiël 2 en 3, uitmondend in Ezechiël 3:11 als tekst: "Ga naar de ballingen, naar je landgenoten, om te profeteren en zeg tegen hen: 'Dit zegt God, de Heer...' Of ze het horen willen of niet."

Aansluiting

De protestantse kerk van Aruba hoort nergens bij, niet bij de Verenigde Protestantse Gemeente (VPG) van Curaçao en ook niet bij de Protestantse Kerken in Nederland (PKN). "Misschien moet dat anders", vindt Stutterheim. Hij gaat op zoek naar contacten met een kerkgenootschap in Nederland, waarmee Aruba nog steeds in het Koninkrijk zit. "Het is goed om ergens een aanspreekpunt te hebben. Ik zoek naar een authentiek contact, niet naar een formele band. Wij zijn deel van de christelijke kerk in de wereld."

Er blijken overigens ook weinig banden tussen de verschillende protestantse gemeenten op het eiland (zie kadertje). Zo preekte Stutterheim nog maar één keer in Piedra Plat, toen ds. Dekker een keer ziek was. "We hebben goede contacten hoor, collega Dekker komt elke woensdag op ons kopieerapparaat zijn orde van dienst voor de komende zondag vermenigvuldigen." In de kerk van San Nicolaas was Stutterheim nog nooit. "Ik preek 's ochtends altijd in Seroe Colorado en in Oranjestad en de dienst in San Nicolaas is altijd op dezelfde tijd."

De overgrote meerderheid van de ruim 100.000 inwoners van Aruba is rooms-katholiek. Hoe kijkt Stutterheim aan tegen de rk-kerk? "Ik zal niet zeggen dat rooms- katholieken geen christenen zijn, maar ik ben protestants in hart en nieren. Ik vertrouw alleen op wat Jezus voor mij gedaan heeft. Ik ben gereformeerd - dat is gedreven door de leer - in mijn denken, maar charismatisch - dat is gedreven door de Heilige Geest - in mijn doen! Daar is een grapje over: Gereformeerden weten meer dan ze doen, charismatici doen vaak meer dan ze weten..."

Charismatische Volle Evangeliegemeenten, Baptisten en Pinkstergroepen zijn in heel Zuid-Amerika sterk in opkomst, dat gaat ook op Aruba ten koste van de rooms-katholieke kerk en ook wel van de toch heel ingetogen protestantse kerk.

De preekstoel heeft de vorm van een scheepsboeg, er hangt een net aan stuurboordzijde. De achterwand is van koraalsteen. Ouderlingen zijn in het zwart, de cantor is een vrouw. Aan de avondmaalstafel passen evenveel mensen als bij het Laatste Avondmaal.

De protestantse kerk van Aruba

De Arubaanse protestanten hebben twee predikanten voor vier gemeenten. 's Zondags om 08.30 uur gaat dominee Ernst Stutterheim in het Engels voor voor zo'n dertig enthousiaste kerkgangers in de kerk van Seroe Colorado, onderdeel van de vroegere Esso-raffinaderij. Daarna gaat Stutterheim - het is een half uur rijden - om 11.00 uur in het Nederlands voor in de protestantse kerk in Oranjestad. Die gemeente telt 480 leden, ook kerkgangers die geen lid zijn. De dienst wordt bezocht door zo'n 150 tot 200 kerkgangers: een mix van Arubaanse protestantse autochtonen, afstammelingen van Franse Hugenoten, mensen van Surinaamse afkomst, Nederlanders die er al heel lang wonen of juist maar voor een paar jaar op contractbasis werken bij de marine, het ziekenhuis of het zakenleven.

In het buurtschap Piedra Plat staat ook een 'Kerki Protestant'. Predikant van deze kleine gemeente is dominee Gerrit ('Gary') Dekker (68). Op 16-jarige leeftijd kreeg Gerrit een persoonlijke geloofservaring. In een interview met de Amigoe zei hij eens: "Ik werd me bewust van het feit dat ik een verloren zondaar was en dat de Here Jezus voor mij persoonlijk was gestorven." Via Suriname en Canada belandde Dekker in de Verenigde Staten. De Reformed Churches of America, een orthodox kerkgenootschap dat in 1628 door de Amsterdamse gereformeerden werd gesticht, zorgden voor zijn theologische opleiding. Tientallen meest autochtone Arubanen bezoeken om 17.30 uur zijn dienst in het Papiaments. 's Ochtends om 09.00 uur preekt ds. Dekker ook in het Nederlands (met Amerikaans accent) in de tweede stad van Aruba: San Nicolaas. Zowel Stutterheim als Dekker zijn formeel ambtenaar: de Arubaanse overheid betaalt sinds een verordening van koning Willem I hun salaris. Dat geldt ook voor acht rooms-katholieke priesters en de voorganger van de kleine joodse gemeenschap.

Het Kerki Protestant van Piedra Plat werd in 1899 gebouwd en in 2000 gerestaureerd met geld van het Prins Bernhardfonds. Op het bord staat in het Papiaments Jezus houdt van jou.

Daarnaast zijn er ook elke twee weken oecumenische kerkdiensten bij de Marinierskazerne Savaneta. Daar gaat de protestantse vlootpredikant Johan Trouwborst dan voor. Hij wordt bekostigd door de Nederlandse belastingbetaler (ministerie van Defensie).

Een schilderij van de oude en de nieuwe protestantse kerk van Oranjestad in de jaren 50 van de vorige eeuw.

Medisch

Vragen over... aambeien

Tekst: Wouter Mol

Wat zijn aambeien?
Aambeien (hemorroïden) zijn uitgezakte zwellichamen nabij de anus. Deze zwellichamen heeft iedereen. Ze bevinden zich aan de binnenkant op het eind van de endeldarm en het begin van de sluitspier. Zo'n zwellichaam is een sponsachtig netwerk van bloedvaatjes, bedekt door een dun laagje slijmvlies. Aambeien zijn dus eigenlijk gezwollen bloedvaten. U kunt ze het beste vergelijken met spataderen. Ze zitten alleen op een vervelende plaats: binnen de sluitspier van de anus. Soms zijn ze zo gezwollen dat ze naar buiten puilen. Het is een pijnlijk gevoel, vooral tijdens en na de stoelgang. Soms bloeden ze, of raken ze ontstoken. Overigens zijn niet alle bloedingen uit de anus het gevolg van aambeien. Ook als u zeker weet dat u aambeien hebt, kan dat bloeden toch door iets anders veroorzaakt worden. Daarom moet uw arts in geval van bloedingen altijd vaststellen waardoor het precies komt.

Hoe ontstaan aambeien?
Op zich zijn die gezwollen bloedvaten niet meer dan zwakke plekken. Niets bijzonders dus. Het wordt pas vervelend als er veel druk wordt uitgeoefend op die plaatsen. En in de buurt van de anus hebben ze vaak nogal wat te verduren. Daar kunnen verschillende redenen voor zijn, bijvoorbeeld veel zitten en onvoldoende lichaamsbeweging, of een te hoog lichaamsgewicht. Maar de voornaamste oorzaak zit in ons eten. Tegenwoordig bevat het voedsel minder vezelstoffen. Vezelstoffen verteren niet en houden vocht vast, waardoor de ontlasting zacht en week wordt. Het ontbreken van die vezelstoffen in de voeding heeft dus een harde, droge ontlasting tot gevolg. Daardoor verloopt de stoelgang niet zo gemakkelijk. We moeten persen en kracht zetten. Dat is een zware belasting voor die zwakke plekken. Ze raken geïrriteerd en zwellen op. Zo kunnen aambeien ontstaan en uitzakken.

Wat voor klachten geven aambeien?
Aambeien kunnen verschillende klachten met zich meebrengen. Soms zakken ze uit, mogelijk zelfs door de sluitspier heen naar buiten. Dit geeft meestal een propgevoel. Het slijmvlies op de aambei kan kwetsbaar worden, waardoor er bij het afvegen wat helderrood bloed op het toiletpapier komt. Het is ook mogelijk dat er wat darmslijm en/of dunne ontlasting door de sluitspier 'lekt'. Dit veroorzaakt vaak hinderlijke jeuk. Als de aambeien in de anus afknellen zwellen ze verder op, en bestaat de kans dat ze kapot gaan. Hierdoor verliest u wat helderrood bloed na - of op - de ontlasting. De sluitspier van de anus en de huid rond dit gebied raken daarvan meestal geïrriteerd, wat een branderig gevoel en jeuk tot gevolg heeft.
Wanneer de inklemming verder toeneemt, ontstaat vaak pijn en eventueel een pijnlijke zwelling in de anus. Er vormt zich dan een bloedstolsel in de aambei (getromboseerd haemorrhoïd).

Wat kunt u zelf aan aambeien doen?
Klachten kunnen worden voorkomen door de stoelgang zacht te houden. Daarvoor is het eten van voldoende plantenvezels (zemelen, bruinbrood) en het drinken van veel water nodig. Zemelen zijn het beste. Doe er een eetlepel van in een kop yoghurt. Om te beginnen drie maal per dag. Al gauw wordt de ontlasting minder hard en droog. Als deze te dun wordt, kunt u volstaan met een of twee eetlepels per dag. U voelt dat zelf het beste aan.
Voorts moet bij aandrang voor ontlasting het toiletbezoek niet te lang worden uitgesteld. Een zekere regelmaat voorkomt dat op ongelegen momenten de ontlasting opgehouden moet worden. Ook het zo veel mogelijk vermijden van persen voorkomt klachten van uitzakkende aambeien.
Regelmatig een warm bad zorgt ervoor dat de anus zich kan ontspannen. Ook als er klachten zijn als branderigheid, pijn, jeuk en eczeem rond de anus is een warm zitbad een goed middel ter bestrijding van de klachten (hygiëne).
Zalven en zetpillen kunnen de pijn en branderigheid doen verdwijnen.
Zorg verder voor wat meer beweging, zeker als u een zittend leven leidt. En als u te zwaar bent, probeer wat af te vallen.
Gebruik niet teveel koffie, thee, koolzuurhoudende dranken en suiker. Ze prikkelen de anus en daar kunt u jeuk en eczeem van krijgen. Aambeien zijn een hinderlijke kwaal. Maar met een beetje zorg en regelmaat komt u er best weer vanaf.
De meeste patiënten met aambei-enklachten hebben baat bij deze maatregelen en leefregels.

Wat voor soort aambeien zijn er?
Er worden twee stadia aambeien onderscheiden:

1. Inwendige aambeien
Inwendige aambeien zijn meestal niet pijnlijk, maar kunnen wel bloeden. Het is mogelijk dat een inwendige aambei rekt of verzakt tot buiten de anus. Het komt voor dat een verzakte aambei met de tijd slinkt en zijn natuurlijke plaats binnen de anus weer krijgt. Als dit niet gebeurt, kan hij in sommige gevallen naar binnen worden geduwd.

2. Uitwendige aambeien
U kunt een ongemakkelijke 'druk' rond de anus voelen en jeuk in of pijn hebben tijdens uw wc-bezoek. Na het bezoek aan de wc kunt u bloed in ontlasting of ondergoed aantreffen. Ook kunt u de aambeien voelen tijdens het gebruik van wc-papier.

Wat is de behandeling voor aambeien?
Afhankelijk van de klachten zijn er verschillende behandelmethoden.

Weinig klachten:
• Begin met aambeienzalf. Er bestaan erg veel soorten, met verschillende actieve stoffen erin zoals cortisone, pijnstillers, scleroserende producten of zinkoxide. Smeren is het belangrijkste wat ze doen.
• Tegen bloedverlies helpt een middel tegen spataders, zoals Daflon.
• Een warm zitbadje of een ijsblokje kunnen helpen tegen de symptomen.
Daarmee wordt het onderliggende probleem natuurlijk niet opgelost. Hebt u te veel last, dan moet u de aambeien laten verwijderen. Er bestaan verschillende mogelijkheden, al naar gelang de ernst. Lichte gevallen kunnen poliklinisch opgelost worden.
• Een korte hittebehandeling met infraroodstraling snijdt de bloedtoevoer naar kleine aambeien af. Daarvoor zijn drie korte sessies nodig, met een maand tussen elk ervan. De behandeling is zo goed als pijnloos en eenvoudig. Na enkele jaren komen de symptomen meestal terug. Niet erg: u kunt ze opnieuw laten behandelen.
• Een ligatuur is een behandeling met elastiekjes die rond de hals van de uitgezakte aambeien worden vastgemaakt. Daardoor wordt de bloedtoevoer afgesneden, verschrompelen de aambeien en vallen ze na korte tijd af. Die ingreep kan tot enkele dagen erna een vervelend drukgevoel of pijn veroorzaken, maar daartegen kan uw dokter pijnstillers voorschrijven.
• Scleroserende inspuitingen doen de aderwanden met elkaar verkleven en de uitgezakte ader verschrompelen. Het is een wat omslachtige techniek die niet volledig risicoloos en op zijn retour is.

In ernstige gevallen worden de aambeien tijdens een operatie uitgehaald. Er bestaan twee varianten, elk met zijn voor- en nadelen.
• De pijnlijke is de oudste. Dan worden de aambeien zoveel mogelijk weggesneden. Daarna komen ze niet zo snel meer terug, maar de eerste dagen na de operatie heb je behoorlijk wat pijn.
• Bij de pijnloze wordt overtollig uithangend hemorroïdaal weefsel uitgesneden. De rest wordt weer aan elkaar bevestigd met nietjes. Deze methode heeft minder goede langetermijnresultaten en er zitten enkele risico's aan vast, maar voor bepaalde, specifieke gevallen is het de meest geschikte oplossing.

Wat is een fissura ani?
Een fissuur is een kloofje; een fissura ani is een pijnlijk kloofje in de anus. Het verloopt in de lengterichting van de anus en is gelokaliseerd in de middellijn aan de voor- en/of achterkant van de anus. Het komt meestal op jonge en middelbare leeftijd voor, maar kan zich ook zeker voordoen bij baby's, kleuters en ouderen.
Een fissura ani geeft meestal klachten in de vorm van een scherpe pijn tijdens of na de stoelgang, vaak met wat bloedverlies.

Wat is de oorzaak van een fissura ani?
Waarom het kloofje ontstaat en waarom juist op bepaalde voorkeursplaatsen in de anus, is nog niet precies duidelijk. Mogelijk heeft het te maken met een verhoogde spanning, een soort kramp van een deel van de kringspier en een daardoor verstoorde bloedvoorziening. Onbewust wordt door de pijn en de verhoogde spanning van een deel van de sluitspier de ontlasting opgehouden. Dat heeft tot gevolg dat de ontlasting hard wordt. Bij de volgende stoelgang scheurt het kloofje dan weer open en blijft op die manier hardnekkig bestaan.

Wat is de behandeling van een fissura ani?
De behandeling is eigenlijk net als bij aambeien gericht op het ontlastingspatroon.
In de eerste plaats zal de stoelgang zacht gehouden moeten worden. Daarvoor is het eten van voldoende plantaardige vezels (zemelen, bruinbrood) en het drinken van veel water nodig. Een zekere regelmaat in het ontlastingspatroon voorkomt dat de ontlasting onnodig lang opgehouden moet worden en te hard wordt. Voorts kan het regelmatig nemen van een warm bad de verhoogde spanning in een deel van de sluitspier wegnemen.
Medicijnen in de vorm van zalfjes en zetpillen kunnen ook helpen. Om de stoelgang zacht te houden kan de arts u medicijnen voorschrijven, bijvoorbeeld poeders van plantaardige vezels of een drankje.

Wouter Mol is huisarts te Curaçao

Mens & Psyche

Eten en psychologie

Overgewicht neemt over de hele wereld toe en wordt gezien als een groot probleem voor de toekomst. Deze toename kan toegeschreven worden aan het gemak waarmee calorierijk eten (snacks en fastfood) verkregen kan worden. Wetenschappers hebben aangetoond dat de toename van overgewicht niet alleen toegeschreven kan worden aan verkeerde eetgewoontes en lichamelijke oorzaken, maar ook aan psychologische factoren.

Tekst: Milangela Plate

Eetgedrag kan onderverdeeld worden in 3 types:

Lijngericht eetgedrag
Mensen die dit type eetgedrag vertonen zijn constant met afvallen bezig door zo min mogelijk te eten. Ze slaan maaltijden over en zijn zeer streng voor zichzelf. De regels die ze zichzelf opleggen zijn zo streng dat ze niet vol te houden zijn en juist leiden tot eetbuien. Dit type eetgedrag wordt vaak gezien bij vrouwen die willen voldoen aan het (irreële) schoonheidsideaal dat mede door de televisie en advertenties 'opgelegd' wordt.

Externe eters
Bij dit type eetgedrag zijn mensen zeer gevoelig voor externe prikkels: de aanwezigheid van eten of de geur van eten zorgt voor een sterke drang naar eten, die ze bijna niet kunnen weerstaan. Een voorbeeld hiervan is uw collega die zonder het zelf te merken een hele zak m&m's leeg eet tijdens het werken, of die vriend die moeilijk maat kan houden bij 'all you can eat' buffetten en barbecues. Externe eters herkennen hun eigen gevoel van verzadiging niet meer.

Emotioneel eetgedrag
Uit onderzoek is gebleken dat circa 40 procent van de mensen met overgewicht emotionele eters zijn. Emotionele eters hebben de neiging om te eten of te snoepen bij het voelen van sterke emoties. Emotioneel eetgedrag kan veroorzaakt worden door bijvoorbeeld een gevoel van controleverlies over het leven, angsten, laag zelfbeeld en het gevoel van afwijzing, verveling en het missen van waardering. Lekker eten of snacken leidt even af van een probleem en geeft een kortstondig bevredigend of troostend gevoel. Uiteindelijk wordt het probleem groter, bijvoorbeeld omdat het overgewicht een negatief effect heeft op het zelfbeeld. Van de andere kant zijn er ook mensen die juist een drang naar eten of snacks ervaren wanneer ze erg blij of tevreden zijn. Deze vorm van emotioneel eten dient dan eerder als viering of beloning.

Herkennen
Vaak weten mensen dat ze 'verkeerd' eten, maar zijn ze desondanks niet in staat om hun gedrag te veranderen. Veel vrouwen volgen dieet na dieet om af te vallen, maar het succes hiervan is vaak nihil. De gewichtstoename na een lijnpoging is vaak groter dan het gewicht dat men kwijt was door het diëten en het wordt steeds moeilijker om af te vallen (jojo-effect). Het lichaamsgewicht blijft schommelen en neemt in de loop van de tijd steeds meer toe.
Het aanpassen van het eetgedrag alleen heeft weinig zin, omdat dit gedrag vaak aangestuurd en in stand gehouden wordt door een onderliggende emotie, gedachte of probleem. Pas na onderkenning van de oorzaak, kan men zich een ander en effectiever eetgedrag aanleren.
Om het onderliggende probleem te onderzoeken kunt u bijvoorbeeld een eetdagboekje bijhouden. Elke keer als u iets eet of trek heeft, maakt u een aantekening. Noteer het tijdstip, hetgeen er op dat moment in uw gedachten rond gaat, uw gevoelens en wat u eet. Na enige tijd zal een patroon zichtbaar worden.

Tekenen van emotioneel eetgedrag kunnen zijn:
• Hongergevoel ontstaat heel snel en voelt dringend aan, u heeft het gevoel direct te moeten eten. Liefst laat u alles uit de handen vallen om naar de toko te gaan om een candybar te halen.
• Trek in specifiek eten. Meestal zal dit geen groente of fruit zijn, maar calorierijk eten.
• Eetgewoonte is onbewust (eten zonder dat u een echt hongergevoel heeft).
• Het eten volgt op een teleurstelling of een emotionele gebeurtenis.
• Doorgaan met eten, ondanks een vol gevoel.
• Schuldgevoel na het stillen van de honger.

Ook in het denkpatroon is emotioneel eetgedrag vaak terug te zien. Enkele voorbeelden:
• Met een grote zak chips op de bank zitten en denken 'morgen ga ik weer gezond doen'.
• Na het eten van een saté ku batata met alle denkbare sauzen in overvloed, nog even een groot ijsje met chocolade bestellen en denken: 'Wat maakt het uit, als je zondigt, moet je het goed doen'.
• Na een verbroken relatie denken: 'Ik ben lelijk, niemand wil me' en vervolgens troost zoeken in bijvoorbeeld een zoetige of hartige snack.

Het is belangrijk om hongergevoel te herkennen; zin in eten is iets anders dan honger hebben. Omdat eten gemakkelijk voorhanden is, zijn veel mensen verleerd om hun hongergevoelens te herkennen. Onderzoek uw hongersignalen; ga elke keer als u trek in eten heeft na of u werkelijk honger heeft, of eet uit gewoonte of uit 'lekkere-trek'.

Aanpassen van het eetgedrag
Eetgedrag begint in de winkel. Maak vooraf een lijst voor de hele week en koop alleen gezonde dingen in, zodat u thuis niet snel in de verleiding gebracht wordt na een blik in koelkast of vriezer. Belangrijk is het ook om regelmatig te eten en geen maaltijden over te slaan. Een diëtist kan waardevolle tips geven en u hierin begeleiden.
Indien u trek heeft (dus niet echt honger) kunt u zoeken naar een alternatief voor eten. Zoek bijvoorbeeld afleiding in een interessant tijdschrift, bel een vriend of vriendin om gezellig bij te kletsen, ga met uw planten aan de slag of maak een wandeling. Herken voor uzelf dat de trek voortkomt uit emoties en probeer te voorkomen dat uw emoties de baas worden over u.
Wordt het eetgedrag bijvoorbeeld gestuurd door een negatief zelfbeeld, angst, een trauma of andere emotionele problemen, dan kan hulp van een maatschappelijk werker of een psycholoog helpen. Hierdoor worden de denkpatronen en het gedrag die de bron zijn voor het slechte eetpatroon direct aangepakt.

Gezondheid

Planten maken klas gezonder

Planten in een klaslokaal blijken goed te zijn voor zowel leerling als leerkracht.

Uit onderzoek in Nederland van TNO Delft Fytagoras Plant Science, gezondheidsinstituut NIGZ en Air So Pure bleek dat het gezond is en dat kinderen beter presteren als er planten in de klas aanwezig zijn.
TNO baseert die conclusies op een onderzoek dat het instituut in samenwerking met anderen uitvoerde. Het experiment werd uitgevoerd op vier basisscholen. Er werd in twaalf klaslokalen gekeken welke invloed de aanwezigheid van planten, zoals goudpalm, klimop, krulvaren en de lepelplant, heeft. De resultaten laten zien dat groen in de klas echt een verschil maakt.
In klaslokalen met planten wordt de lucht beter gezuiverd. In klassen bevindt zich normaliter veel CO_2 en is de luchtvochtigheid relatief gezien laag. Ook hangen er allerlei stoffen in de lucht, zoals benzeen en lichaamsgeuren. Dat alles bij elkaar kan ervoor zorgen dat kinderen slomer worden en zich wat suffer voelen.
De planten pakken die problemen aan door de lucht te zuiveren. Hierdoor worden minder gezondheidsproblemen gemeld. Zowel de leerlingen als de leerkrachten presteren beter, zo blijkt. Daarnaast hebben de planten ook nog eens een geluidsabsorberend effect en kunnen kinderen er veel van leren.

Slaaptekort leidt tot leerproblemen

Kinderen uit het basisonderwijs hebben ten minste negen uur slaap nodig om goed te kunnen leren, zo stellen onderzoekers van de Universiteit van Barcelona.

Een slaaptekort of een onregelmatig slaappatroon verstoort zowel het geheugen en de motivatie als het leervermogen. Er werden problemen waargenomen op het gebied van taalkennis, grammatica, spellingregels en begrijpend lezen. Vooral kinderen die minder dan acht uur per nacht slapen vertonen leerproblemen. Maar uit het onderzoek blijkt dat zelfs kinderen die acht tot negen uur slapen per nacht meer moeite op school hebben dan kinderen die negen tot elf uur slaap krijgen.

Ook bij middelbare scholieren leidt slaaptekort tot leerproblemen. Dit blijkt uit onderzoek in Korea. Koreaanse wetenschappers onderzochten op acht middelbare scholen 2638 jongeren met een gemiddelde leeftijd van 17,3 jaar. Gemiddeld sliepen de Koreaanse jongeren in de week maar 5 uur en 42 minuten per nacht. De lengte van de slaap in het weekend bedroeg gemiddeld 8 uur en 24 minuten.

Om het effect van het slaapschema te meten, onderwierpen de onderzoekers de jongeren overdag aan verschillende concentratie- en prestatietesten. Het bleek dat pubers die meer slaap inhaalden in het weekend, omdat ze meer slaapgebrek hadden opgelopen door de week, slechter presteerden in alle testen.

Kiwanis Club Curaçao:

‘De handen uit de mouwen’

Kiwanis Club Curaçao vierde onlangs haar 47e verjaardag. Reden om even stil te staan bij de organisatie. Hoe groot was en is de toegevoegde waarde van deze club voor haar leden en voor de gemeenschap van Curaçao? In dit artikel gaat Anthony Haile in op de geschiedenis, de projecten, het lidmaatschap en de vooruitzichten en plannen voor de toekomst van Kiwanis Club Curaçao en het project ‘Terrific Kid’ (Hoben Destaká).

Kiwanisleden met kinderen van Laura Hart School bij start van het programma Hoben Destaka.

Tekst: Anthony Haile

De Kiwanis-organisatie kent haar oorsprong in Detroit, Verenigde Staten, waar een aantal zakenlieden in 1915 deze organisatie oprichtte. Vanuit de Verenigde Staten verspreidde hij zich verder over de hele wereld. De Curaçaose divisie werd in 1964 opgericht door wijlen Arturo (Tula) Jesurun. Jesurun was een Rotarian. maar zag in die tijd de noodzaak om naast de Lions en Rotary ook een additionele serviceclub op te richten.

Kiwanis is een organisatie die wereldwijd heel veel aandacht schenkt aan het kind, voornamelijk in de leeftijd van 0 tot 5 jaar. Vandaar dat een van de motto's van Kiwanis is: ‘Children, priority number one’. Ook op Curaçao wordt door de Kiwanis-organisatie de nodige aandacht besteed aan het kind.

Key Club
Kiwanis Club Curaçao kent ook een jongerenorganisatie de zogeheten ‘Key Club’, een internationale organisatie voor jongeren uit het middelbaar onderwijs. Deze kent dezelfde organisatiestructuur en werkwijze als de Kiwanis Clubs en wordt begeleid door de leden van de Kiwanis, in samenwerking met de schoolleiding. De leden leren zelfstandig te vergaderen, hebben een eigen bestuur en wat heel belangrijk is, ze leren het concept van ‘service verlenen aan de gemeenschap’. Dit concept is van essentieel belang in hun latere leven als volwassene.

Kiwanis Club Curaçao is aangesloten bij Kiwanis International en maakt deel uit van de Eastern Canada and Caribbean District. Deze is weer onderverdeeld in 30 divisies en Kiwanis Club Curaçao behoort tot divisie 26 (Tradewinds). Behalve Kiwanis Piscadera, behoren ook de Kiwanis Clubs van Aruba, Suriname, Cayenne en Martinique tot onze divisie.

Projecten
Kiwanis Club Curaçao heeft gedurende de afgelopen 47 jaren een groot aantal projecten uitgevoerd. De bekendste zijn: Het huizenproject bekend onder de naam Kiyukas, waarbij Kiwanis vier huizen heeft laten bouwen, die moesten dienen als tijdelijke woning voor mensen die in woningnood verkeerden.

Het Special Olympics project, waarbij Kiwanis Club Curaçao optrad als een van de medeoprichters.

Het carnavalsfeestproject, waarbij Kiwanis Club Curaçao jaarlijks een carnavalsfeest organiseert voor cliënten van de Vereniging Totolika.
Het bibliotheekproject, waarbij verschillende scholen van Kiwanis Club Curaçao een schoolbibliotheek gedoneerd kregen.
Het Sinterklaas- en Kerstproject, waarbij ieder jaar opnieuw Kiwanis Club Curaçao een Sinterklaas-en kerstfeest voor minderbedeelde kinderen en andere personen op ons eiland organiseert.
De ‘hands-on’ projecten zoals het verven van scholen en bijvoorbeeld informatie-ochtenden verzorgen op het Brionplein.
Het Speelruimteproject (Playgrounds), waarbij op verschillende locaties door Kiwanis Curaçao speelruimtes werden aangelegd.
En het Bloedbank-project, waarbij een aantal leden van Kiwanis Curaçao elk jaar in de derde week van januari, bloed geeft aan de bloedbank.

Lidmaatschap
Iedereen die bereid is de handen uit de mouwen te steken, bereid is fundraisingkaarten te verkopen, 125 gulden per maand aan contributie te betalen en een goede reputatie heeft, kan in principe lid worden van Kiwanis Club Curaçao.

Kiwanis Club Curaçao houdt wekelijks op woensdagmiddag een lunchmeeting waar Kiwanis-activiteiten worden besproken. De lunch kost natuurlijk geld en het feit dat wij behoren tot een internationale organisatie, brengt ook de nodige kosten met zich mee. Het moet duidelijk zijn dat de opbrengst van alle fundraising-activiteiten van Kiwanis uitsluitend gebruikt wordt voor maatschappelijke projecten. Om deze redenen worden er binnen Kiwanis twee verschillende fondsen bijgehouden, namelijk het ‘Administration Fund’ voor alle contributies en kosten van leden en het ‘Community Fund’ voor de opbrengsten van alle fundraisingactiviteiten. Uit dit laatste fonds worden alle donaties aan en projecten voor de gemeenschap gefinancierd.

Bekende personen die lid waren van Kiwanis Club Curaçao en de organisatie nog steeds een warm hart toedragen, zijn onder anderen oud-gouverneur Haime Saleh, Luis Santine, Robert Willems, Ivan Falbru, Hubert van Grieken, Donald Senior, Gualberto Hernandez, David Mourillon, Miles Pinedo en nog vele anderen. Tevens heeft de organisatie twee ereleden in de personen van pastoor Simon Wilson en Martin Vlietman.

Vooruitzichten
Kiwanis Club Curaçao heeft grote plannen voor de toekomst. Dat de organisatie op de goede weg is, blijkt uit het feit dat zij voor het jaar 2009-2010 de ‘Distinguish Award’ kreeg en in 2010-2011 ook alle LG-Awards binnenhaalde.
Voor het komend jaar zal Kiwanis Club Curaçao zich inzetten om nieuwe leden te werven die bereid zijn een steentje bij te dragen aan het welzijn van onze gemeenschap. Kiwanis Club Curaçao zal heel actief de markt afzoeken om dit doel te bereiken.

Per 1 oktober 2011 werd Angelic Victoria, een ‘young professional’ die in de Key Club Radulphus College begonnen is, geïnstalleerd als voorzitter van Kiwanis Club Curaçao.

‘Terrific Kid’
Het belangrijkste gemeenschapsproject waar Kiwanis Club Curaçao in de komende jaren alle aandacht aan zal besteden, is het ‘Terrific Kid’ Project, omgedoopt als Proyekto ‘Hoben Destaká’ in het Papiaments. Het accent zal hierbij gelegd worden op discipline/displina, goed opgevoed/eduká, bereid anderen te helpen/servisial, tolerant/ tolerante, vriendelijk/amabel, leergierig/kurioso en actief/aktivo.

Middels dit project wil Kiwanis Club Curaçao een bijdrage leveren aan het aanleren van bepaalde normen en waarden bij de jeugd. Dit wordt in samenwerking met de scholen op het eiland uitgevoerd. Voor dit project zijn er vijf scholen uitgekozen, met toestemming van hun respectievelijke schoolbesturen, die zeer enthousiast hebben gereageerd op het programma. De leerlingen die het programma succesvol afronden, worden beloond met een pin en een diploma van Hoben Destaká. Tevens zullen deze kinderen door Kiwanis vertroeteld worden.

De bedoeling is dat de eerste vijf scholen als pilotscholen fungeren, in de hoop natuurlijk er volgend schooljaar meer scholen bij te betrekken.
De scholen zijn: Laura Hart School, Kolegio Nechi Pieters, Kolegio Chaya Willems, Evonius School en Skol Cola Debrot.
De leider van dit project is Hubert Martha, secretaris van de Kiwanis Club Curaçao.

Kiwanis Club Curaçao is ervan overtuigd dat als ieder van ons een steentje bijdraagt, onze gemeenschap in een paradijs omgetoverd zal worden, waar iedereen probleemloos met elkaar kan samenleven.

Indien er interesse is voor lidmaatschap van Kiwanis Club Curaçao of meer informatie gewenst is, kan men te allen tijde terecht bij Anthony Haile, director van het project ledenwerving, op telefoon nr. 512 6220 of via e-mail anthonyhaile@yahoo.com

Hubert Martha is te bereiken op telefoon nr. 5605039 voor additionele informatie over het project Hoben Destaká.

Sinterklaasviering met de kleintjes.

Het bestuur van Kiwanis Club Curacao 2011-2012.

‘De hele wereld is mijn publiek’

“Het lopen beheers ik wel, maar dat is niet de issue. Het gaat om het psychologische contact met een zakelijke overeenkomst.” Rensley Victoria liep dit jaar voor de vijfde achtereenvolgende keer mee met de Nijmeegse Vierdaagse. Lopen kan hij dus wel, maar het liefst zet hij wat groters in beweging.

Tekst: Lisette Keus

“Ik wil de wereld laten zien dat Curaçao een mooi eiland is dat sportief bezig is. Sporten op zich is goed voor het individuele aspect omdat het gezond is, maar ook sociaal gezien. Er komt door sport een soort opening bij mensen, mensen gaan praten. Het is een eye catcher en een sales pitch.”

Podium

Een eye catcher en een sales pitch, dat is wat Victoria zelf ook is voor Curaçao. Gehuld in de Curaçaose vlag liep hij dit jaar voor de vijfde keer mee en legde hij ter viering van zijn lustrum de laatste meters af met een brassband en vrouwen gekleed in Curaçaose folkloristische kledij. Voor de show, maar ook als eerbetoon aan het traditionele en culturele erfgoed van Curaçao. Hij wil het stigma doorbreken dat Curaçao maar een klein eiland is en slechts bestaat uit Punda en Otrobanda. Victoria ziet het als een mooie gelegenheid voor promotie, als een podium waarop hij zichzelf, zijn filosofie en zijn eiland kan laten zien. En met meer dan 45.000 deelnemers en nog vele duizenden mensen langs de route, had hij publiek genoeg. Victoria: “Ik wil de wereld op andere gedachten brengen, de hele wereld is mijn publiek, om te beginnen iedereen van de Vierdaagse.”

Maar niet alleen wil hij Curaçao - en dat wat we nu te bieden hebben - tentoonstellen aan de wereld, ook wil hij bewustwording creëren onder de Curaçaose bevolking. Samengevat wil hij dat mensen zich ervan bewust worden hoe belangrijk ontwikkeling en samenwerking is, op elk gebied. En hoe belangrijk voor die ontwikkeling het is om naar jezelf te kijken en je soms kwetsbaar op te stellen. Voor het interview neemt Victoria me dan ook mee naar een voor hem zeer speciale plek: het strand achter de wijk Nieuw Nederland, parallel aan de Penstraat.

Sfeertje

Het is een doordeweekse dag en er hangt een gemoedelijk sfeertje. Een vrouw op leeftijd baddert in zee, een kind je scharrelt wat rond en een paar jongeren zijn bezig een hangmat op te hangen.

Rensley Victoria deelt flyers uit tijdens de Nijmeegse Vierdaagse.

“De tegenstelling tussen de grote muren en - ik mag wel zeggen - krotten doet altijd iets met me. Dit is de wijk waar ik opgroeide tot mijn moeder niet meer voor mij en mijn broertje kon zorgen. We kwamen in een internaat terecht waar we vervolgens altijd zijn blijven wonen. We hadden het daar goed, maar ik bleef altijd een diepe verbondenheid met de buurt voelen.”

Ondanks de soms moeilijke tijden nam hij zich dan ook voor zich zijn leven lang in te zetten in dienst van de buurt, van jongeren en van Curaçao. Hij organiseerde verschillende (sport-)projecten, bedacht meerdere bewustwordingscampagnes over gezondheid en nam deel aan verschillende programma’s ten behoeve van sociale ontwikkeling en gezondheidsbewustwording, maar zijn grootste kracht is het mensen bij elkaar brengen.

Samen

Victoria: “We moeten kijken wat we samen kunnen doen, niet ik en jij - of nog erger ik of jij - maar wij. Eigenlijk gaat het altijd heel gemakkelijk, ik heb met een paar brieven al verschillende dingen voor elkaar gekregen. Als we met alle organisaties in bepaalde branches een synergie opbouwen naar de burgers toe, kunnen we veel verder komen.”

“Ik denk ook dat we de Curaçaoënaars die in Nederland wonen meer moeten betrekken bij wat er op het eiland gebeurt. Het is er wel een beetje, maar niet genoeg. Dit is nog best lastig, want mensen zijn een beetje verbitterd, ze willen niets meer met Curaçao te maken hebben. Maar veel van hen zijn wel goed geschoold. Ik zie die verbittering daar, maar ook wel op het eiland, iedereen zorgt gewoon maar voor zichzelf. Maar we zijn een jonge maatschappij met mogelijkheden. Nu moeten we daar wat mee gaan doen.”

“De feiten zijn allang bekend, hoe lang weten we al niet dat het ziekenhuis echt aan een upgrade toe is? We moeten ons nu gaan voorbereiden op grote calamiteiten die zouden kunnen gebeuren. Denk hiervoor maar aan een milieuramp door de Isla of de haven of natuurgeweld. We moeten nu kijken hoe we dat kunnen oplossen, en vooraf! Met Tomas waren we te laat. Er is wel morele betrokkenheid en solidariteit, er zijn fondsenwervingen geweest, maar die krachten moeten we beter bundelen en inzetten.”

Victoria stopt even, hij kijkt bedachtzaam voor zich uit, op zoek naar woorden en dan zegt hij: “Ik ben politiek onafhankelijk, maar Curaçao is een klein eiland, iedereen kent elkaar en ik wil geen mensen tegen de borst stoten. Dat is het gevaar van een klein eiland. Dus vooropgesteld moeten we niet vergeten dat iedereen zich op zijn of haar manier inzet voor Curaçao. En langzaam, heel langzaam, komt die omwenteling er wel, dat gaat niet ineens. Hiervoor moet je ook jezelf kwetsbaar kunnen opstellen. Je vasthouden aan dat wat jij denkt dat goed is werkt niet altijd. Iedereen heeft tekorten, ik heb ook mijn tekorten. We moeten beginnen met erkennen en ophouden met ontkennen. En begin bij jezelf. Het is niet altijd de ander. De confrontatie met jezelf aangaan is heel moeilijk, maar wel de basis. Vanuit ontkenning kun je geen maatschappij opbouwen. Om Curaçao te veranderen moeten we allemaal veranderen.”

Jeugd

“Ik ben vrij op de wereld gezet, ik heb een vrije opvoeding gehad en heb me altijd - en wil me nog altijd - vrij kunnen bewegen. De maatschappij was heel anders toentertijd, heel conservatief, mijn moeder was meer progressief. Ik ben een vriend van de mens, ik hoor niet bij een groep. Dat wil ik ook niet, want dat blokkeert mijn geest. Ik ben wel altijd erg begaan met de underdog. Wat ik constateer is dat de levenskwaliteit erg laag is bij veel mensen en ik weet dat als er sociale problemen zijn, er geheid gezondheidsproblemen komen. Het is als een trap naar beneden. Daarom vind ik deze buurt zo bijzonder, want er zijn heel veel jongens die uit deze wijk komen en van niets iets zijn geworden. Ik kijk veel naar mensen, naar iedereen. Van mensen kan je leren. Ik kijk naar de knelpunten van sociale interactie en dan naar hoe we het samen kunnen oplossen. Ik ben een bouwer, ben vrolijk, wil Curaçao op de kaart zetten door middel van cohesie en wil in beweging blijven.”

Letterlijk dus, want tijdens de 200 kilometer die hij dit jaar weer aflegde tijdens de Vierdaagse deelde hij folders uit over Curaçao. Folders die hij liet drukken namens het CTB en met een brede glimlach om de lippen overhandigde hij deze aan behoorlijk wat mensen begeleid met de tekst: ‘U bent vast wel toe aan een vakantie!’

Culturele Agenda

Kunst & exposities

Kunstmarkt Bloemhof

Landhuis Bloemhof houdt op zaterdag 17 december tussen 10.00 en 14.00 uur een kerstmarkt, waarbij een ieder een tafel kan gebruiken om schilderijen, mozaiek, quilt, werken in papier maché, collages, boeken of muziek te verkopen of gewoon gezellig tijd wil doorbrengen in een aangename kerstsfeer. Inschrijfgeld is 25 gulden. Om uw tafel te reserveren of voor meer informatie, neem contact op via info@bloemhof.an of bel naar 737.5775 van dinsdag t/m zaterdag van 09.00 tot 14.00 uur.

Corinne Boyé

Op zaterdag 3 december opent de expositie van Corinne Boyé in Gallery Alma Blou. Corinne schildert vooral het Curaçaose landschap met haar prachtige monumenten. Voor de uitnodiging maakte ze een schilderij dat bestaat uit componenten van de verschillende gebouwen en straatbeelden van het Vierstegenplan in Otrobanda.Van dit schilderij is ook een poster gemaakt en een ieder die tijdens de expositie een kunstwerk van Corinne koopt, ontvangt een gesigneerd exemplaar van deze poster.

A Different Kind of Art

Bij Landhuis Bloemhof is tot 7 januari de expositie ‘A Different Kind of Art’ met kunstwerken van Seth Chwast te bezichtigen. Seth Chwast is een autistische jongeman die zich dankzij kunsttherapie heeft kunnen ontwikkelen en een doorbraak heeft kunnen maken als kunstenaar. Zijn werk bestaat uit schilderijen, tekeningen en sculpturen. Een gedeelte van de opbrengst uit de verkoop van de kunstwerken komt ten bate van lokale autismeprojecten.
Meer informatie: www.bloemhof.an, info@bloemhof.an of telefoon 737-5775.

Mon Art Gallery: Expositie drie kunstenaars

Een van de bijzondere kenmerken van moderne kunst is de grote variatie aan stijlen, materialen en thema’s. De contrasten zijn vaak groot. Om dit maar eens te benadrukken, exposeert Mon Art Gallery het werk van drie heel verschillende kunstenaars: Alfonso de Windt, Carl Ariza en Margo Nelissen. De expositie is nog tot dinsdag 6 december te zien.
December is verder gereserveerd voor een grote sieradenexpositie en een tentoonstelling met foto’s van Nikita Noordstar.
Meer informatie: Mon Art Gallery, Rif Fort, Otrobanda. Tel. 462-2977
Openingstijden: Maandag t/m zaterdag van 09.00 tot 19.00 uur (non stop)
www.monartgallerycuracao.com, seroes@onenet.an

A Different Kind of Art in Landhuis Bloemhof.

Dans & Theater

Sanger di mi sanger su sanger

Een familiedrama in combinatie met seks, drugs en rock ‘n roll. In het leven van Steven en Marvin was seks, drugs en rock ’n roll alles. Tot op een dag Steven en Marvin onder invloed van drugs en alcohol iets doen waardoor Marvin begrijpt dat ze beter geen vrienden meer kunnen zijn. Lina, de zus van Marvin, wordt verliefd op Steven en Marvin probeert er alles te doen om dit te voorkomen. Maar wat is Steven van plan? Door iets in het drankje van Lina en Marvin te doen gebeuren er rare dingen.
De cast bestaat uit leden van La Tentashon Performing Arts Academy en theatergroep Pispein. Geschreven door Suhainy Serberie, winnaar van Festival Historia Nobo 2010. In samenwerking met Gibi Bacilio. Onder leiding van Albert Schoobaar, die bekend staat om zijn dramatische theaterstukken.
Zaterdag 3 december 20.00 uur
Zondag 4 december 19.00 uur
Locatie: La Tentashon
Entree: 15 gulden

Simia Dance Company

Dansvoorstelling ‘Speaking Clearly’. Een dynamisch dansschouwspel ondersteund door projectiebeelden en subtiele belichting. Behalve werken van de docenten worden ook door de jongeren zelf gemaakte stukken vertoond.
Het is een kennismaking met de semi-professionele dansers van Simia. De voorstellingen zijn bedoeld om de jongeren, die geselecteerd zijn middels een
auditie, meer podiumervaring te laten opdoen om zo aan hun performance-kwaliteiten te werken en hun choreografie-talenten te ontwikkelen.
Zaterdag 3 december 20.00 uur
Entree: 22,50 gulden
Locatie: Teatro Luna Blou

Musical Bria

Voor het eerst gaan twee theaterscholen op het eiland samenwerken.
De musical Bria is een samenwerkingsproject tussen jongeren-theaterwerkplaats La Tentashon en jeugdtheaterschool Drazans.
‘Bria’, wat stralen betekent, heeft als subtitel ‘Bai bin bèk´, wat wil zeggen: ´Ga, maar kom terug!´
Hiermee wil de musical de dagelijkse maatschappelijke onderwerpen van met name jongeren op Curaçao aansnijden. Een groot deel van de Curaçaose jongeren zal als bursalen naar het buitenland vertrekken om daar hun dromen waar te maken. Maar een groot deel zal er door deze ervaring ook achterkomen dat het leven onvoorspelbaar is, vol interessante wendingen; net als de musical zelf.
Bria wordt gespeeld door 14 jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 24 jaar. De helft van de spelers is afkomstig van La Tentashon, de andere helft zijn spelers van Drazans.
Première: 8 december
Overige voorstellingen:
Zaterdag 10 december 19.30 uur
Zondag 11 december 19.30 uur
Zaterdag 17 december 19.30 uur
Zondag 18 december 19.30 uur
Entree: 15 gulden
Locatie: La Tentashon

Zie ginds!

De voorstelling over Sinterklaas die je niet mag missen. Een spannend verhaal over Remy, chaos op de stoomboot en het verdwenen boek van Sinterklaas (vanf zes jaar).
Zondag 27 november
Zondag 4 december
Tijd: 16.00 uur
Locatie: Teatro Luna Blou
Prijs: 10 gulden
Kaartverkoop: Teatro Luna Blou, Bruna, Albert Heijn, Drazans

Muis is back

Remses Rafaela, oftewel muisjemuis, komt workshops geven op Curaçao. Hij is beter bekend van ‘the ultimate dance battle’.
Voor de workshops worden audi-

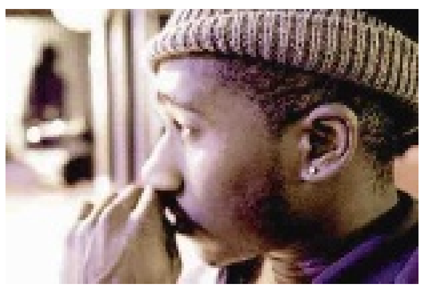

Remses Rafaela ofwel Muisjemuis geeft workshops en treedt op.

ties gedaan en daarna moeten de workshops gevolgd worden. Uiteindelijk is er een generale repetitie en zullen de deelnemers van de workshops samen met Remses Rafaela optreden. Er zijn twee groepen: kinderen van 8 tot 12 jaar en jongeren van 13 jaar en ouder.
Een kaartje voor de workshops kost 15 gulden en is verkrijgbaar bij Teatro Luna Blou.

Zondag 4 december auditie voor de workshops
13.00 - 15.00 uur kinderen
15.00 - 17.00 uur jongeren

Maandag 5 en dinsdag 6 december: workshop
17.00 - 19.00 uur kinderen
19.00 - 21.00 uur jongeren

Woensdag 7 en donderdag 8 december: workshop
17.00 - 19.00 uur kinderen
19.00 - 21.00 uur jongeren

Vrijdag 9 december: workshop
17.00 -18.30 uur
Generale repetitie
19.00 - 21.00 uur

Hip- Hop Show

Come & show us what u got. De hip hop show wordt gedanst door deelnemers van de workshop in combinatie met Remses Rafaela.
Zaterdag 10 en zondag 11 december om 16.00 uur vindt de voorstelling plaats in La Tentashon.
Voorverkoop: 10 gulden
Aan de deur: 15 gulden

Film

Filmhuis Openbare Bibliotheek

De weg naar iemands hart is via de maag en dat is een positief punt voor Raimundo Nonato, die berooid in de stad is aangekomen. Hij blijkt een onvermoed talent voor koken te hebben en hiermee verleidt hij de prostituee Iria. Hij begint in een simpele bar, maar wordt dan aangenomen door de eigenaar van een Italiaans restaurant, die hem alles van het vak bijbrengt. Nonato, die verder alles behalve een held is, stijgt boven zichzelf uit met gerechten die hij met de simpelste ingrediënten maakt. Het koken geeft hem status en macht wat hem goed uitkomt als hij in de gevangenis belandt.
Datum: 8 december
Plaats: Auditorium van de bibliotheek
Tijd: 19.00 uur
Taal: Portugees met Nederlandse ondertiteling
Prijs: 2,50 gulden voor leden van de bibliotheek, 5 gulden voor niet-leden.

Op 12 januari 2012 in de Openbare Bibliotheek: Meres et filles en op 9 februari: Biutiful.

Noteert u alvast:

Avila Chamber Music Celebration

Avila Beach Hotel organiseert op zondag 18 december om 11.00 uur een kerstconcert in La Belle Alliance met liederen die meegezongen kunnen worden. De Avila Chamber Music Celebration gaat haar 5e seizoen in en zal tussen 24 en 29 januari 2012 vier concerten geven met Anne-Marie McDermott als ‘Artistic Director’. Tussen 22 en 25 maart zal het Avila Chamber Music Extravaganza met Paul Neubauer als ‘Artistic Director’ drie concerten geven.

Driehoeksreis

Eind januari opent in Het Curaçaosch Museum een overzicht van het grafisch werk van de Leidse kunstenaar Bert Kienjet die zich in zijn werk laat inspireren door de Dutch Caribbean. Hij bezocht Curaçao in het jaar 2000 voor het eerst. Sindsdien onderzoekt hij de overeenkomsten, maar zeker ook de kenmerkende verschillen tussen zijn eigen maatschappelijke achtergrond - met name zijn geboorte- en woonplaats Leiden - en de overzeese Koninkrijksdelen.
Hij kijkt vanuit zijn West-Europese roots, die teruggaan tot de 16e eeuw. Evenzeer kijkt hij vanuit zijn dagelijks bestaan als kunstenaar en als gemeentelijk beleidsambtenaar naar de hedendaagse Curaçaose samenleving en haar bijzondere geschiedenis. De samenhang tussen geschiedenis, cultuur en identiteit van beide samenlevingen is opzienbarend.
Het onderzoek naar die verwantschap heeft in 2010 en 2011 geleid tot een reeks etsen met de titel ‘Driehoeksreis’. De reeks bestaat uit tientallen portretten van ‘personages’ die de driehoeksreis bevolk(t)en. Deze route van Europa via West-Afrika naar het Caribisch gebied en weer naar Europa werd in de 17e eeuw door de West-Indische Compagnie bevaren. Deze reis wordt door Kienjet als metafoor gebruikt voor de sociale, culturele en bestuurlijke beïnvloeding en banden tussen Westerse, Afrikaanse en Caribische culturen.
Soms betreft het personages die zich feitelijk op en tussen de drie continenten manifesteerden, soms gepersonifieerde cultuurdragers, soms bestaande figuren die een grote of kleinere rol spelen/gespeeld hebben in het grote geheel van cultuuroverdracht en identiteitsbevestiging. Door het groepsgewijs tonen van de portretten worden verhalen zichtbaar, wordt een hernieuwd combineren en vergelijken mogelijk. Een moreel oordeel over de impact van de driehoeksreis op de huidige samenleving laat Kienjet daarbij aan de kijker over. In Het Curaçaosch Museum zal de serie Driehoeksreis in zijn geheel getoond worden.
Vanaf 21 oktober, op vrijdag zes weken lang, alvast een voorproefje van dit bijzondere kunstwerk op Caribisch Uitzicht, voorzien van korte onderschriften door Kienjet zelf.

(Exibiting) Baroque Bodies

(Exibiting) Baroque Bodies is het voorlopige eindpunt van een meerjarig onderzoeksproject omtrent barok, lichamelijkheid en theatraliteit dat opgezet werd in de schoot van de Brusselse kunstschool Rits (de theater- en filmafdeling van de Erasmushogeschool Brussel). Op het programma staan onder meer de première van het nieuwe Abattoir Fermé, een expo omtrent barok en lichamelijkheid (met werk van onder anderen Patricia Canino, Jan van Imschoot, Pol Dehert, Gaëtan Wtoreck, Johan Muyle, Angelo Vermeulen en Tine Holvoet, David Bade, Guillermo Gomez-Pena en Ritsstudenten) en een avondprogramma met onder meer interventies (theater, film, performances) van Bernard van Eeghem, Sergio Messina, Gerardjan Rijnders, Lady Flo en de studenten spel van het Rits, Eisa Jocson, Soetkin Demey, Milton Miron en vele anderen. Het tweede deel van dit festival vindt plaats in Amsterdam, van 16 januari tot 26 januari. Het traject wordt afgesloten met een tweede editie van (Exhibiting) Baroque Bodies in de Brakke Grond in Amsterdam, van 26 januari tot en met 29 januari 2012.

De Culturele Agenda verschijnt iedere zaterdag in de Ñapa. Stuurt u alle info s.v.p. naar: agenda.cultuur@gmail.com

1001 Proverbio:

‘Museaal bezit’

Pater Paul Brenneker heeft ze al eens verzameld en gebundeld - authentieke Papiamentstalige spreekwoorden en gezegden. In 1962 verscheen zijn monumentale naslagwerk dat tegenwoordig slechts verkrijgbaar is bij het antiquariaat. Brenneker kwam tot 998 spreekwoorden. Nu is er een boek op de markt dat er 14 originele Bonaireaanse spreekwoorden aan heeft toegevoegd. Geen 1001 spreekwoorden en gezegden zoals de titel van het boek luidt, maar 1012. “Mil i un (1001) klinkt mooier”, zegt Jacqueline Bremmers, een van de makers van het speelse taalboek.

Feest op school bij de introductie van het boek 1001 Proverbio.

Tekst: Nelly Rosa

Het boek is een hommage aan de kleurrijke taal die het Papiaments is. “Hoewel deze taal maar in een klein taalgebied wordt gesproken is aan deze verzameling spreekwoorden te zien met hoeveel creativiteit, humor en liefde de taal zich heeft weten te ontwikkelen en te handhaven”, merkt Bremmers op.

Samen met Bart Landheer is ze de stille motor achter het project. Honderden vrijwilligers staken de handen uit de mouwen om het boek tot stand te brengen. Als vertrekpunt namen ze het boek van Brenneker. Nadat ze toestemming kregen van de erven van de pater, stelden ze een team samen van deskundigen: taalwetenschappers en docenten Papiaments, Engels en Nederlands. Zij hielpen deze uitgave te actualiseren. Daarnaast hebben ze in de traditie van de kalenders die ze voor Bonaire, Saba en St. Eustatius maken, een dertigtal portretten gefotografeerd die de spreekwoorden verbeelden. Deze portretten zijn terug te vinden in het boek. Middelbare scholieren van de naschoolse opvang Jong Bonaire verzamelden de overige spreekwoorden die niet in het boek van Brenneker voorkwamen. Via ouders en grootouders kwamen zo verborgen parels uit het Papiaments naar voren. “In al onze projecten van Fundashon Bon Kousa willen we de verbinding leggen tussen jong en oud”, legt Bremmers uit.

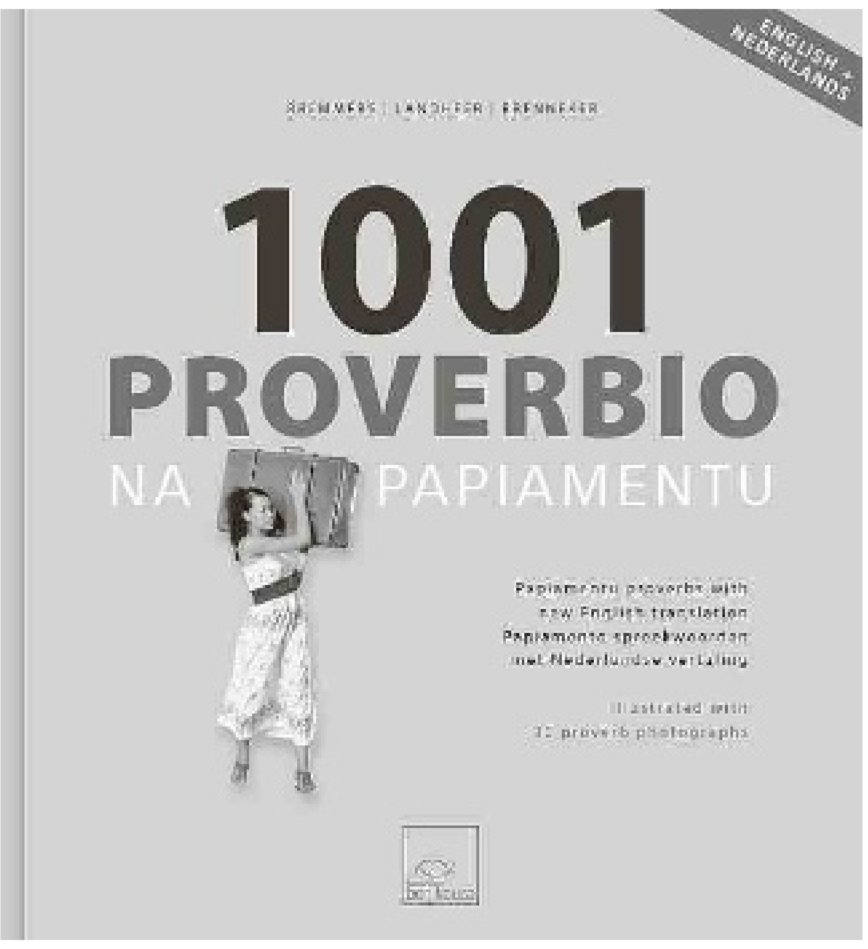

Subtiliteit

“De subtiliteit die in de taal zit is boeiend en interessant. Uitdrukkingen, spreekwoorden en gezegden geven de taal kleur. Het is prettig als je je in dat soort verfijningen kunt uitdrukken. Het mooie van spreekwoorden is dat je op een charmante manier iets kunt zeggen zonder iemand aan te vallen”, zegt Landheer.

“Het Papiaments mag niet verloren gaan. Het boek komt ook tegemoet aan het gevoel sinds 10-10-10. Vanwege de nieuwe staatkundige verhouding van Bonaire in het Koninkrijk is men bang dat men de eigen cultuur kwijtraken. Het Papiaments staat onder druk. De scholen op Bonaire hadden net als op Curaçao het Papiaments als instructietaal in het funderend onderwijs ingevoerd. Nu Bonaire tot het Nederlands grondgebied behoort, stappen de scholen over op het Nederlandse onderwijssysteem. In de overgangsfase wordt het Papiaments naast het Nederlands gehanteerd. Het actieve gebruik van het Papiaments zal vermoedelijk afnemen. Met dit boek bieden we een tegenwicht en zeggen we, wees blij en trots op wat er is”, zegt Bremmers. “Alleen een volk dat zijn verleden kent, kan aan zijn toekomst werken.”

De makers van het boek zagen ervan af om verklaringen van de uitdrukkingen mee te nemen. Landheer: “Dan zou het echt tot een naslagwerk maken. We wilden dat kinderen van de hoogste klassen van het funderend onderwijs en middelbare scholieren het boek zouden gaan gebruiken. Dan moet het ook aantrekkelijk en leuk blijven. Bovendien kunnen docenten hun eigen creativiteit kwijt om zelf op zoek te gaan naar de verklaringen. Zo worden zij ook uitgedaagd.” Wel hebben de makers ervoor gekozen om ook de Nederlandse en Engelse vertaling vast te leggen. “We vonden het wel belangrijk om naast een Nederlandse ook een Engelse vertaling toe te voegen. We denken dat het noodzakelijk is om kinderen van vandaag de mogelijkheid te geven zich te oriënteren op de rest van de wereld. Taal is daarvoor zo verschrikkelijk van belang”, meent Bremmers.

Donatie

In Bonaire hebben alle zeven lagere scholen het boek inmiddels in gebruik en bereiden de hoogste klassen van het funderend onderwijs zich voor op de 1001 Proverbio Telekompetentia; een taalcompetitie en een tv-spel dat begin 2012 wordt opgenomen en in Bonaire zal worden uitgezonden. Scholen kunnen het boek tegen kostprijs bestellen. Ook scholen op Curaçao. Onlangs hebben ouders van het Vigdis Jonckheer-Mensing College 65 boeken aan de school gedoneerd.

Seksisme

Tijdens het verzamelen van de spreekwoorden kwamen de jongeren terug met een paar opmerkelijke gezegden die seksistisch of zelfs ronduit racistisch te noemen zijn. Bremmers: “Amor di un muhé ta flor di un dia (de liefde van een vrouw is een bloem van een dag), vind ik vrouwonvriendelijk. Vreselijk. Een negatieve eigenschap wordt aan een vrouw toegekend.” Verder verbaasde ze zich over het gezegde: ‘Si ta blanku bo ta, ta kariñoso bo ta, si ta pretu bo ta, ta fresku bo ta’ (‘Als je blank bent ben je aardig, als je zwart bent ben je vrijpostig’). “Dit is een gezegde dat niet uit het boek van pater Brenneker kwam. De jongeren hebben dit bij hun familieleden verzameld. We hebben gediscussieerd of we het in het boek zouden opnemen. Ik vond het stuitend”, vindt Bremmers.

Het boek kent meerdere uitdrukkingen die de onderhuidse gevoelens over de verhouding tussen blank en zwart op het eiland illustreren zoals: ‘Den guera di blanku pretu ta keda mal mirá’ (in een ruzie met een blanke moet de zwarte het ontgelden).

Bremmers: “Zo’n gezegde vindt zijn oorsprong in de slaventijd en komt voort uit een gevoel van minderwaardigheid . Uiteindelijk hebben we ervoor gekozen om het niet te censureren. Het hoort immers in de Bonaireaanse cultuur. Mensen gebruiken het. Het doel van het boek is juist om de lokale cultuur te conserveren.”
Landheer: “Deze spreekwoorden zijn als het ware museaal bezit van de Nederlandse Antillen. Het was niet de bedoeling dat wij Europese Nederlanders, onze normen zouden opleggen. We hopen dat de spreekwoorden tot interessante discussies zullen leiden.”

Leesvoer

Verleiding tot misleiding

Vanaf het moment dat Marla, een fatsoenlijke echtgenote en moeder, een geheime en intieme relatie aangaat met haar collega en beste vriend Xandro, waant ze zich in de zevende hemel.

Na enkele gelukkige jaren komt er een drastische verandering in Xandro’s houding. Het uur van de waarheid brengt boeiende verrassingen en onthullingen met zich mee. Uiteindelijk komen verstand en hart in balans bij Marla en ontpopt Nils, haar echtgenoot, zich als een rots in de branding.

Verleiding tot misleiding, een roman van Jolande Wijks, is het verhaal over hoe de vriendschap tussen een getrouwde vrouw en een getrouwde man overgaat in een intieme relatie. De schrijfster beschrijft levendig hoe Marla heen en weer geslingerd wordt tussen verlangen, haar knagende geweten en verstand. Hoe ver gaat de verleiding? Het verhaal is boeiend en de ontknoping is verrassend geschreven.

Jolande Wijks (1962) is geboren in Suriname, maar woont en werkt al achttien jaar als verpleegkundige op Curaçao. Ze schreef altijd al gedichten, korte verhalen en liedjes voor zichzelf, maar ongeveer een jaar geleden kreeg ze een intense drang om een ‘bestseller’ te schrijven.

Het boek is verkrijgbaar bij de meeste lokale boekhandels of via www.freemusketeers.nl
ISBN 978-90-484-1966-1

FAVI
Fundacion Arubano di Esnan Visualmente Incapacita
Primavera 233, Aruba Tel.(297)582-5222/ 582-5051, fax (297)582-0306
e-mail: favi@setarnet.aw website: http://www.favi.org

Ars Poëtica

Het gedicht Sint en Piet

Zie maan schijnt door de bomen
De kinderen zijn in bed en dromen
Hoor ik daar nog iemand praten?
Het is Sint met pietermanknecht
Ze luisteren wat de Sint hen zegt
Het paard draagt met gemak
Sinterklaasje over het dak
Vol met cadeautjes van plezier
Met poppen of een knuffeldier
Stoute kinderen gelooft Sint niet in
Hij maakt het ieder naar de zin
Het staat in zijn grote boek
Alle kindertjes… waren zoet
Met wortelen, brood voor het paard
Is het geklauter… zeker waard
Ze zingen voor Sint en Piet
Dag Sinterklaasje zijn lievelingslied
En avonds, als de tijd is gekomen
Liggen ze in hun bedje te dromen
Want zwarte piet doet dan zijn werk
Hij is dapper en erg sterk
Chocoladeletters geeft hij toe
Niemand krijgt van hem de roe
En ‘s morgens bij het ontwaken
Hoort hij de kinderen praten
Ze spelen met de mooie trein
De pop en dat is reuze fijn.

Beppie Onstenk

Milieu

‘Zonne-ingenieurs’ aan de slag

Schone energie is niet alleen goed voor het milieu, vaak is het ook de enige oplossing om arme mensen van licht en stroom te voorzien. Het Barefoot College, een Indiase niet-gouvernementele organisatie, heeft bijvoorbeeld al wereldwijd meer dan 34.000 huizen in afgelegen dorpen van lampen op zonne-energie voorzien.

Het Barefoot College besteedt de fabricatie, installatie, het gebruik en het onderhoud van de technologie uit aan de lokale bevolking, vaak ongeletterde mensen. De organisatie leidt in elke gemeenschap verantwoordelijken op, die ze zonne-ingenieurs noemt. Het deze week gepubliceerde Technologie- en Innovatierapport 2011 van de Conferentie over Handel en Ontwikkeling van de Verenigde Naties (Unctad) haalt het Barefoot College aan als een voorbeeld van de bestrijding van energiearmoede door middel van hernieuwbare energie.

Het Barefoot College is actief in zestien provincies in India en in zeventien landen verspreid over Afrika, Azië en Zuid-Amerika. In India voorzag de organisatie al 15.027 huizen en 483 scholen in 684 dorpen van verlichting. India telt al 383 zonne-ingenieurs. Wereldwijd gaat het om 34.500 huizen in 1014 dorpen. Zo wordt 4,6 miljoen liter kerosine per jaar bespaard.

Iedere familie die gebruik wil maken van de technologie, moet elke maand een haalbare bijdrage betalen. Zo creëert de organisatie een verantwoordelijkheidsgevoel bij de lokale bevolking. Het bedrag wordt berekend aan de hand van de kosten die de familie normaal maakt voor kerosine, kaarsen, batterijen voor zaklantaarns en hout.

Energiearmoede
Volgens schattingen van het Internationaal Energieagentschap (IEA) hadden in 2010 nog 1,4 miljard mensen geen toegang tot elektriciteit. Ongeveer 85 procent daarvan leeft op het platteland. Hernieuwbare technologie als zonnepompen, fotovoltaïsche cellen, kleine wind- en waterenergiecentrales en kleine biomassanetwerken bieden daar vaak een oplossing. Het is immers te duur om al die afgelegen gebieden aan te sluiten op de conventionele stroomnetten.

Een project dat bewijst dat energiearmoede bestrijden door middel van hernieuwbare energie ook op grote schaal mogelijk is, is Afrika Verlichten. Afrika Verlichten is een project van de Wereldbank en de Internationale Financieringscorporatie (IFC). Het project introduceert goedkope verlichting op zonne-energie in de landen ten zuiden van de Sahara. Tot nu toe zijn meer dan 190.000 draagbare lampen verkocht, waardoor 950.000 mensen beschikken over schonere, veiligere en betere verlichting. Er zijn acht verschillende producten op de markt die de nodige kwaliteitstests doorstaan hebben. De kostprijs varieert van 16 tot 72 euro. Afrika Verlichten wil tegen 2012 2,5 miljoen mensen voorzien van verlichting op zonne-energie. Tegen 2030 moeten dat 250 miljoen mensen zijn.

De landen ten zuiden van de Sahara tellen het grootste aandeel inwoners zonder elektriciteit. 69,5 Procent van de bevolking is niet aangesloten op het stroomnet. Op het platteland beschikt zelfs maar 14 procent van de bevolking over elektriciteit. In absolute cijfers is Zuid-Azië koploper. Van de plattelandsbevolking beschikt daar zowat de helft niet over elektriciteit.

Spotlight op dieren

De hond die veel drinkt

We hebben allemaal weleens het idee dat onze hond te veel of te weinig drinkt. Soms is dat ook echt het geval, maar soms is het alleen het idee of drinkt het dier uit plantenbakken waar we niets van weten. Om het zeker te weten moet er dus gemeten worden. In het ideale geval is de hond dan ook gedurende een vaste periode in een afgesloten ruimte met een afgemeten hoeveelheid water. Na deze periode is het duidelijk of het dier te veel of te weinig drinkt.

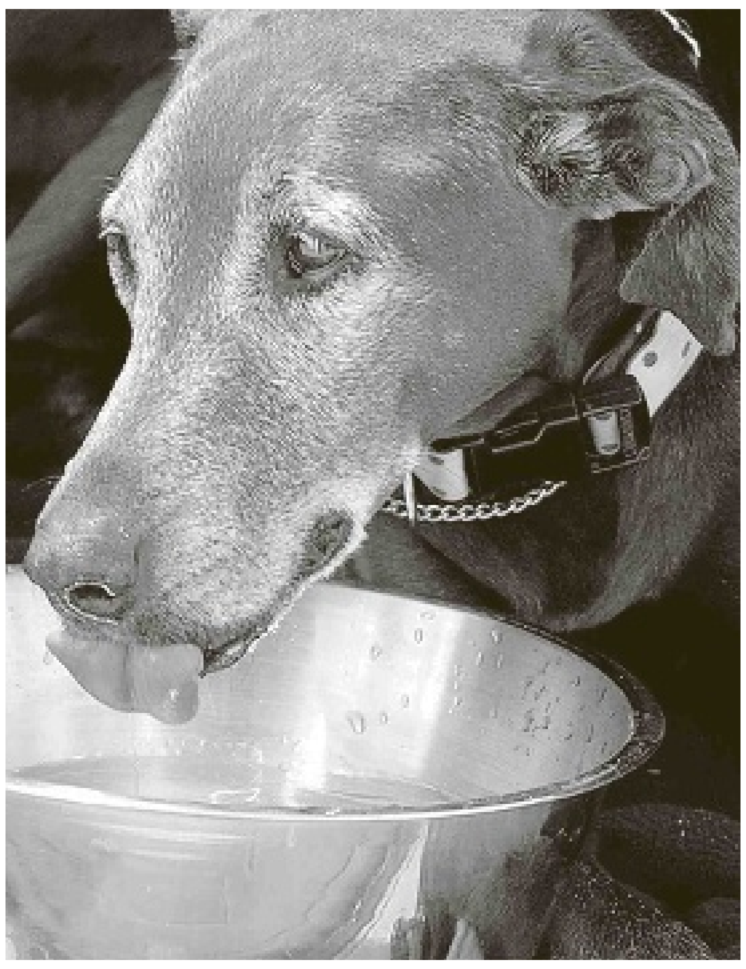

Tekst: Margot Hack

Er zijn verschillende redenen waarom het dier meer kan drinken dan normaal. Een van de meest voorkomende is de baarmoederontsteking bij een teef. Als een teef loops wordt zal zij een bloederige uitvloeiing uit de vagina verliezen. Deze uitvloeiing zal zich met urine mengen zodat deze rood verkleurt. Dat is geen reden tot ongerustheid omdat duidelijk is dat ze loops is en ook onafhankelijk van het urineren wat bloed verliest. Na de loopsheid zal het voortplantingsstelsel tot rust komen, tenzij er zich een baarmoederontsteking ontwikkelt. Een deel van dat ontstekingsvocht kan door het lichaam weer opgenomen worden en de stofwisseling beïnvloeden. Hierdoor gaat de teef veel meer drinken. Bij een baarmoederonsteking zijn er twee vormen mogelijk. Ontsteking met een gesloten, of met een open baarmoedermond. In het laatste geval kan het ontstekingvocht eruit lopen en zich met urine vermengen. Deze vorm kan soms met medicijnen verholpen worden, maar meestal verdient het de voorkeur om het dier te steriliseren. Bij een gesloten baarmoedermond kan het vocht er niet uit en is er aan de buitenkant dus niets zichtbaar, maar deze aandoening moet zo snel mogelijk operatief verholpen worden, want dit kan dodelijk zijn. Soms is het vele drinken bij deze vorm het enige symptoom. De kans op het ontstaan van baarmoederontsteking wordt steeds groter naarmate de teef ouder wordt.

Een andere aandoening die veel drinken veroorzaakt is suikerziekte ofwel diabetes mellitus. Deze aandoening zal ik volgende week met u bespreken, maar een andere vorm van diabetes is de diabetes insipidus. De nier heeft het vermogen om zogenaamde voor-urine te concentreren en dit wordt aangestuurd door het hormoon ADH. Als er te weinig hormoon aanwezig is, wordt urine niet voldoende door de nieren geconcentreerd en verliest de hond erg veel vocht. Bij een hond met diabetes insipidus is er te weinig antidiuretisch hormoon aanwezig, of reageert de nier onvoldoende op het hormoon. De oorzaak van deze aandoening wordt meestal niet gevonden. Een hond met deze aandoening drinkt en plast erg veel, eet soms minder en vermagert. De therapie bestaat uit het toedienen van dit hormoon met injecties elke twee à drie dagen.

“Bij een gebroken poot is het maken van een röntgenfoto altijd noodzakelijk anders kan de behandeling nooit goed gedaan worden!”

Dierenartsenpraktijken Vredenberg,
Ronde Klip, Tera Kora en Comenencia
Tel: 737-2185-737-3202

Animal Rights Aruba

We save, We care,
We educate!

E-mail: ara@setarnet.aw
Website: www.Animalrightsaruba.org
Tel: 5887709/5945393
Voor donaties: via Paypall zie website

MargotHackisdierenartsteRondeKlip

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
1. Godin van de wraak; 6. deel van een badkamer; 12. rijstbrandewijn; 14. droefheid; 15. achter; 17. oude lengtemaat; 18. windrichting; 20. boom; 21. persoonlijk vnw.; 22. hint; 24. land in Azië; 25. vluchtige stof; 26. atmosfeer overdruk; 28. verlaagde toon; 29. gegroet; 31. afsluitbare waterlozing; 35. rivier in Spanje; 37. consultatie; 38. god van de oorlog; 40. proefopname; 43. Europeaan; 45. groet; 47. fris; 48. getal; 50. kauw; 51. Engels café; 53. getijde; 54. muzieknoot; 55. wig; 56. nachtspiegel; 58. geliefde van Zeus; 59. vrouw; 61. base; 63. geen mens; 64. toegewijd.

VERTICAAL:
1. Stad in Frankrijk; 2. familielid; 3. roem; 4. gelijktijdig afvuren van vuurwapens; 5. persoonlijk vnw.; 7. soort slee; 8. Russische volksvertegenwoordiging; 9. zoen; 10. bezittelijk vnw.; 11. Hongaarse grassteppe; 13. daarentegen; 16. tandeloos zoogdier; 18. uitroep van opluchting; 19. bezittelijk vnw.; 21. bevestiging; 23. stad in Frankrijk; 25. verlaagde toon; 27. fijn weefsel; 30. Italiaanse componist; 32. duw; 33. boos; 34. deel van een etmaal; 36. jong dier; 38. azijngeest; 39. grond om een boerderij; 41. ivoor; 42. verbouwing; 44. huidmondje; 45. woonboot; 46. griezelig; 47. defect; 49. zijde van een schip; 52. bolgewas; 54. waterkering; 57. gehoororgaan; 59. lidwoord; 60. voegwoord; 61. Frans lidwoord; 62. Japans bordspel.

JP 73

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Mevr. G. Christiaans
Kamay 22-B
Aruba

T. Smeulders
Lyraweg 76
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

1. Kleur, schrijflijn, mengsel van klei en kalk;
2. zwak, soort appel, plechtige inkomst;
3. plas, aanleggen, deel van een breuk;
4. steekvlieg, hoon, tafellinnen;
5. draaikolk, soort, griezel;
6. bedehuis, haringbewerker, belhamel;
7. ongevuld, hemelgeest, visgerei;
8. slotwoord, overdreven voorliefde, raadsel;
9. vuurwapen, niemendal, geleed dier;
10. ladder, rekenkundig getal, handelaar in drugs.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

HORIZONTAAL:
5. Leg een eed af, etter! (5);
Vogel op zijn retour? (8);
6. In deze stemming is Frans (6);
Mensen die het zullen merken (5);
7. Weglopen met een idool (6);
Reis niet zonder verlichting! (6);
8. Weinig metaal in deze riviertak (7);
De slee zat in nood (5);

VERTICAAL:
1. Het laatste boek is hemels (5);
Geen domme arbeider? (8);
2. Verdwenen schaakstuk? (8);
Geschaakte wandelaars (6);
3. Engelsen schudden om een cocktail te krijgen (6);
Het is geweldig in het huidige Normandië (5);
4. Doolde rond voor de prijs (6);
Staat bij een film niet vooraan (5)

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

S	T	T	J	G	R	O	Z	D	E	O	R	B
R	P	S	K	P	M	A	R	N	I	E	R	T
T	E	E	O	I	A	P	O	P	E	D	O	M
N	S	T	K	P	L	A	E	S	K	N	I	L
G	IJ	M	S	G	E	E	L	E	T	E	Z	M
N	N	N	O	O	L	D	G	S	R	U	E	N
I	E	K	O	K	N	A	A	A	T	E	A	E
D	L	O	I	K	P	R	D	H	R	E	K	R
I	E	L	N	A	N	O	E	S	C	E	E	E
E	M	K	C	A	N	I	T	T	I	S	L	K
L	M	G	L	K	W	E	U	T	A	E	I	O
E	O	N	U	A	M	E	O	D	L	P	G	J
G	H	A	S	M	E	G	A	T	N	A	L	P
E	C	H	I	D	I	M	S	N	E	P	A	W
B	S	G	E	D	N	A	T	S	T	S	U	R
D	O	L	F	IJ	N	E	N	V	IJ	V	E	R

Akelig
Begeleiding
Broedzorg
Dolfijnenvijver
Duinkonijn
Gelikt
Gotiek
Hangklok
Inclusief
Jokeren
Linkse
Makaak
Meerstemmig
Modepop
Opkomst
Paalsteek
Paternoster
Plantage
Radon
Ruststand
Schadepost
Schommelen
Spekglad
Treinramp
Wapensmid
Zetel

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

1. Durende vijandschap; 2. deel van de koelkast; 3. bootje; 4. rondom; 5. schatten.

© Puzzelland/111203

SUDOKU

					4		6	
	7	3					8	
6			8	5		2		
					5	1		9
3	4	7		9				
9			7	2			4	
	8		1		7		3	
4								8
		5	4		9			1

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

8	6	1	2	3	9	7	4	5
9	7	4	5	1	6	3	8	2
3	5	2	8	7	4	6	1	9
1	2	9	4	6	7	5	3	8
7	3	5	1	8	2	4	9	6
4	8	6	9	5	3	1	2	7
2	1	7	3	9	5	8	6	4
5	4	3	6	2	8	9	7	1
6	9	8	7	4	1	2	5	3

OPLOSSINGEN VAN VORIGE WEEK

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Gajes; 5. kub; 8. cacao; 13. agon; 14. parel; 16. shag; 17. aak; 18. ter; 19. lev; 21. ene; 22. afijn; 25. game; 27. kruk; 28. mug; 30. kets; 32. zwin; 33. korea; 35. mais; 37. ei; 38. cook; 39. stip; 40. na; 41. sept; 43. lente; 45. heup; 47. kuif; 49. rue; 50. rits; 52. neer; 54. nasa; 56. aat; 58. lee; 60. pop; 61. lui; 63. stee; 65. stoep; 67. korf; 68. tarra; 69. ast; 70. manet. VERTICAAL: 1. Gaan; 2. aga; 3. jokari; 4. en; 5. kar; 6. ur; 7. bel; 9. as; 10. cheeta; 11. aan; 12. ogen; 14. pen; 15. leg; 18. tijk; 20. vak; 23. functie; 24. dur; 26. memphis; 27. kwiek; 28. moker; 29. geste; 31. sinus; 32. zes; 33. kol; 34. ate; 36. sap; 42. punter; 44. nut; 46. etalon; 48. fel; 50. rap; 51. mast; 53. res; 54. nop; 55. gift; 57. ata; 59. eta; 60. pet; 62. ure; 64. er; 66. os; 67. ka. Crypto-overlapper: Horizontaal: 5. Vluchtpijp; 6. ovennoten; 7. animangel; 8. geheimker. Verticaal: 1. Slavendel; 2. economeel; 3. stropname; 4. vijgenegen. Anagram: teil-filet-Liften; kaas-klaas-Alikas; peer-peper-Mepper; brem-amber-Merbau; item-motie-Emotie; nier-ruïne-Ruiten; eden-degen-Genade; port-tromp-Import; slee-leges-Engels; riet-trier-Ruiter. Gevraagd woord: LAMMERGIER Woordzoeker: ECHTGENOOT Puzzelslang: 1. Tule; 2. eigenen; 3. neen; 4. nalatig; 5. griezel. Het sleutelwoord luidde: TEENNAGEL

‘Shangri-la’

Een klein straatarm boeddhistisch land, volgens kenners het laatste Shangri-la op aarde, van naar schatting zo'n 700.000 inwoners in de Himalaya en door Business Week beschouwd als het gelukkigste land van Azië.

Tekst: Hans Vaders Foto's: Archief

Het is een Koninkrijk waar de vroegere vorst Jigme Singye Wangchuk in 1999 het verbod op televisie en internet ophief en daarmee was Bhutan een van de laatste landen ter wereld waar televisie werd geïntroduceerd.
De monarch benadrukte dat de introductie van de beeldbuis een kritische stap voorwaarts was in de modernisatie van het land en ook een forse bijdrage zou leveren aan het nationale product ‘geluk’. Want veel meer dan simpel geluk valt er in Bhutan niet te propageren met een ongeletterde bevolking, een overschot aan mannen, die ver onder de armoedegrens leven en een levensverwachting hebben van gemiddeld 60 jaar. Maar natuurlijk moet er gegeten worden.
In de Bhutaanse cuisine gaat een heleboel ‘rode’ rijst om. Deze heeft een nootachtige smaak en is de enige rijstvariëteit die op grote hoogte gecultiveerd kan worden. Daarmee houdt het dieet van de gemiddelde Bhutanees echter niet op: kip en vlees van de yak zijn populair aan de dis, maar ook gedroogd vlees, varkensvlees en schaap.
Culinair valt er in het koude land overigens niet zoveel meer te bedenken. Dampende soep in ieder geval of bestel ‘zow shungo’, rijst met een mix van groenten. ‘Ema datshi’, ook wel eens de nationale dis van Bhutan genoemd en een variant van de Zuid-Amerikaanse chili con queso, wordt extra op smaak gebracht met chilipepers en kaas. Zo is er verder ‘jasha maru’, een gerecht op basis van kip en ‘phaksha paa’, juist, de ons zo bekende fried rice. Probeer daarbij eens wat boterthee of ‘ara’, de lokale rijstwijn.
Mores is het om aangeboden eten eerst beleefd te weigeren, meshu meshu, en daarbij de mond met de handen te bedekken. Daarna kan er smakelijk gegeten worden.

Maar genoeg van alle nasi en yakboter en nog wat ‘ngultrum’ in de portemonnee? Dan is er als alternatief altijd nog Café Klein in het centrum van hoofdstad Thimphu nabij de klokkentoren. Daar waan je je in een havenstad aan de Middellandse Zee. Een van de muren wordt in beslag genomen door een schildering van een wijngaard met op de achtergrond het silhouet van een stad, een andere muur toont een kuststrook gevuld met schepen, matrozen, vogels, kerken en een verdwaalde piraat. Kandelaars zijn gemaakt van lege bierflessen, aan het plafond hangen oude lantaarns, er is een aquarium en een tafel gemaakt van tonnen. Uit de luidsprekers ruist zachte klassieke Spaanse gitaarmuziek.
Hoewel boogschieten de nationale sport is van Bhutan, een sociaal evenement pur sang met volop eten en drinken waarbij competities worden gehouden tussen steden en dorpen, is voetbal getuige een foto achter de bar van Café Klein ook in opkomst. Want wie herinnert zich ter plaatse niet die legendarische ‘Other Final’ gespeeld tijdens het WK Voetbal in 2002. Bhutan, laatste op de wereldranglijst, nam het in het Changlimithang-stadion in Thimphy op tegen nummer voorlaatst. Het povere met jetlag kampende Montserrat werd met 4–0 van de mat gespeeld en de Nederlander Johan Kramer maakte er een interessante documentaire van.
“We spelen die rustige Spaanse muziek zodat onze gasten elkaar tijdens de maaltijd ook nog eens kunnen verstaan”, legt restauranteigenaar Kin¬ley Klein uit. “Onze menukaart reflecteert Europese en Amerikaanse invloed met een knipoog naar de tijd toen VOC-schepen nog de route naar Indië bevoeren. Uniek voor Bhutan dus.”
De 29-jarige restaurateur werkte een aantal jaren in een Italiaans restaurant in Amsterdam en deed daar zijn inspiratie op. Klein heeft een Nederlandse vader en een uit Bhutan afkomstige moeder en samen met zijn neef Michael Kouwenberg, opende hij in Thimphu de deuren van zijn etablissement.

“Mijn theorie is”, beklemtoont Klein, “dat zich in Bhutan zo langzamerhand een echte eetcultuur aan het ontwikkelen is. De mensen komen eerst bij mij proeven en de meesten keren weer terug, ook al omdat ik de menukaart steeds aanpas. Daar horen dan ook speciale thema-avonden bij. Zo plannen we een Spaanse, Mexicaanse en Arabische avond.”
En dit alles in Bhutan, dat nu in de vaart der volkeren meegesleept schijnt te zijn. Maar schone schijn is maar al te vaak bedrog. Café Klein schenkt geen alcohol en Bhutan is tevens het eerste land ter wereld dat in 2010 middels een wet de verkoop van tabak verbood. Gezellig is anders bij de open haard.

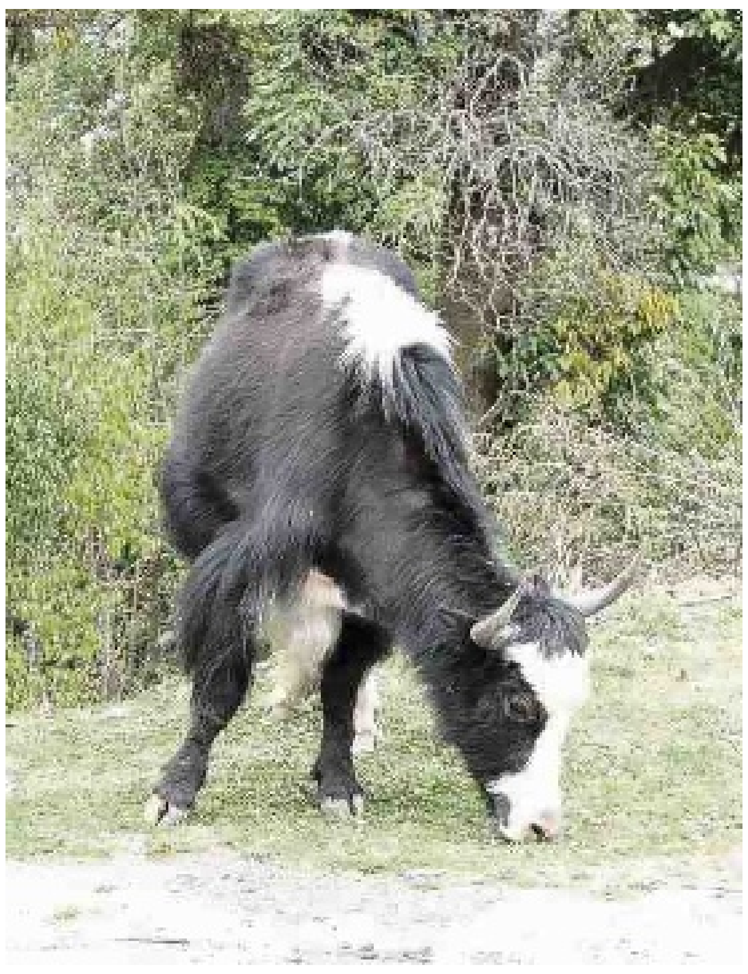

KOOK MEE MET MAY

Rundvlees met oestermushrooms

(een hartige ‘curry’ uit Bhutan)

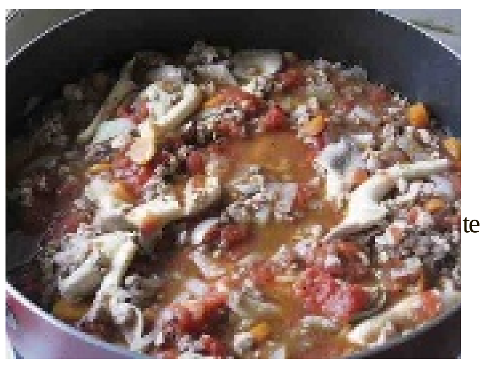

1 ui, schoongemaakt en grof gesneden
1 grote teen knoflook (of een paar kleine), gepeld
een stuk verse gember, 2x2 cm, geschild
110 gram ongezouten boter of ghee
1 pond soepvlees, in stukjes
1/2 cup water
snuf zout
2 (naar smaak) chilipepers, julienned in de lengte
1 1/3 cup oestermushrooms (vers of uit blik)
vers gemalen zwarte peper
fijn gehakte cilantro

De boter in een grote braadpan smelten, het vlees, de ui, water en zout toevoegen en op een laag vuurtje laten pruttelen tot het vlees gaar is (ongeveer 2 uur).
De knoflook, de gember, de chilipepers, de mushrooms en de zwarte peper toevoegen en verder pruttelen tot de mushrooms gaar zijn.

Serveren met witte rijst en bestrooien met cilantro.

Eet smakelijk,

May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Lindemans BIN 50 Shiraz

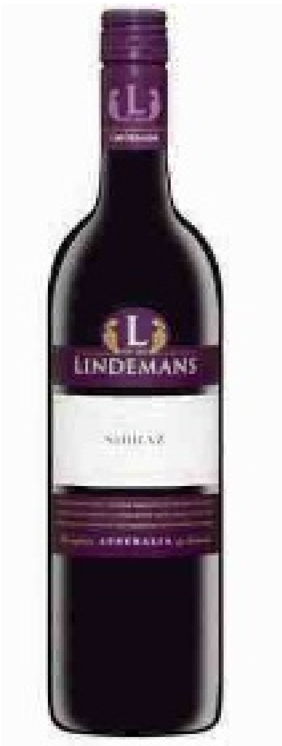

Druifsoort:	Shiraz
Streek:	Zuid-Australië
Kleur:	Donker, paarsachtig rood
Geur:	Bramen, bosbessen, kruiderij en hout
Smaak:	Bosbessen, pruim, chocolade en kruiderij

Weer een heerlijk gerecht van May! De invloed van de gember en chilipepers geven dit een exotisch karakter dat vraagt om een wijn met genoeg fruit om dit te kunnen weerstaan. Als u de pitjes verwijderd uit de peper voorkomt dit de hitte. Shiraz uit Australië staat bekend om hun jamachtige fruitigheid. Hij gaat perfect samen met dit soort gerechten. U bent wel bekend met Lindemans, een van de beter bekende wijnhuizen uit Australië dat verschillende wijnen produceert. Hun BIN-serie bestaat uit prachtige wijnen met een uitstekende prijs-kwaliteitverhouding. De BIN 50 Shiraz is een goed voorbeeld van een Australische Shiraz en hij zal het gerecht van de week goed complementeren. De geconcentreerde fruitsmaak en de vleugjes kruiderij geven het gerecht juist wat het zoekt in een wijn.

Santé!

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store, Licores Maduro en uw favoriete supermarkt.

Het genot van wijn

Marlborough, Nieuw-Zeeland

We blijven de wereld verkennen, op zoek naar de mooiste wijngebieden. Deze week vliegen wij naar Oceanië, om specifiek te zijn naar Marlborough, Nieuw-Zeeland. Het land dat de hele wereld verrastte met prachtige Sauvignon Blancs. Een mysterieus land met een adembenemend landschap.

Tekst: Licores Maduro

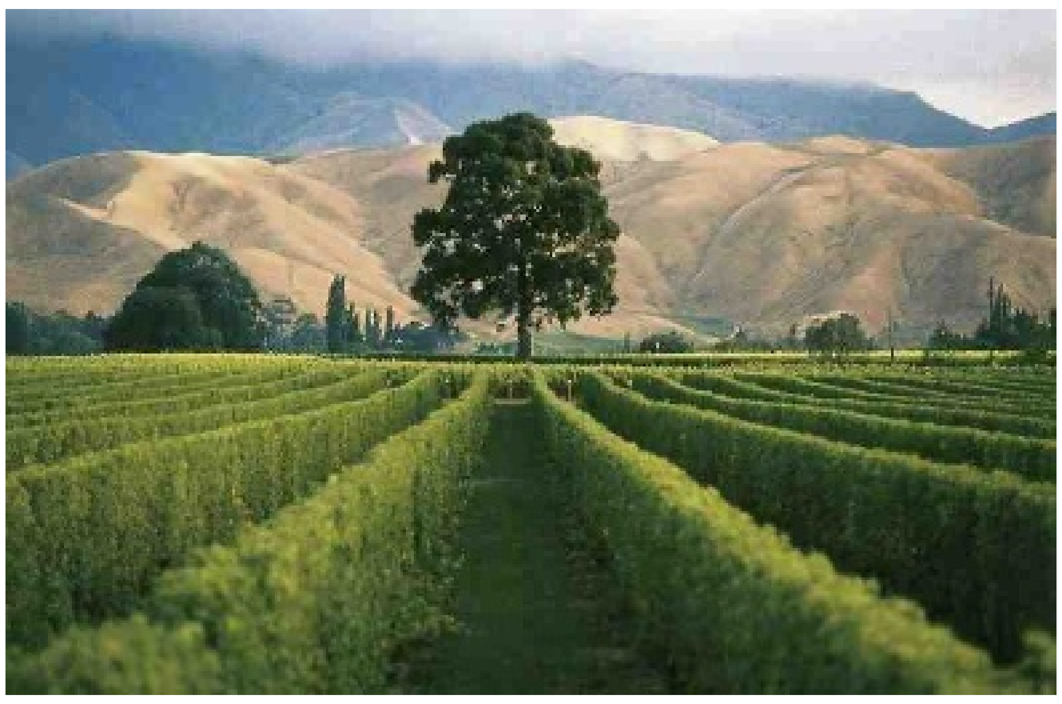

Marlborough ligt in het noordoosten van het Zuidereiland van Nieuw-Zeeland. De eerste moderne druiventelers plantten hun wijnstokken rond 1970, maar er is bewijs dat er al in 1870 wijnstokken waren aangeplant. Niemand heeft ooit gedurfd te dromen dat deze regio zo beroemd zou worden. Deze beroemdheid hebben zij te danken aan de unieke Sauvignon Blancs die hier gemaakt worden. De streek is verantwoordelijk voor meer dan 70 procent van de wijnproductie van het hele land. De 23600 hectares die aangeplant zijn met wijndruiven bevinden zich voornamelijk in de Wairau Valley.

En wat is nu zo uniek? Als u een glas Sauvignon Blanc van Marlborough inschenkt, krijgt u gelijk een explosie van intense aroma's die doen denken aan tropisch en exotisch fruit. Deze intensiteit is kenmerkend voor de zeer hoge kwaliteit. En dit vaak ook nog tegen een redelijk prijskaartje. Hete zomers, koele winters, een arme bodem en de invloed van koele nachten en ochtenden met een kenmerkende mist, zijn de perfecte omstandigheden.

Droog en zonnig
De regio is één van de zonnigste en droogste gebieden van Nieuw-Zeeland. In de zomer is het overdag gemiddeld 24 graden Celsius en vanwege de relatief koele condities, hebben de druiven het voordeel dat ze langzaam rijpen en een intens aroma ontwikkelen. Het is een van de regio's met één van de langste rijpingsperiodes voor druiven ter wereld.
Sommigen durven te stellen dat Marlborough de ereplek heeft veroverd van beste Sauvignon Blanc ter wereld, maar dit is een debat tussen de beste mondiale wijnexperts. Ook al zou de Sauvignon Blanc elders zo lang kunnen rijpen, dan krijgt hij toch niet de unieke smaak van Marlborough. Velen proberen dit te bereiken, maar het lukt hen gewoon niet. Voor wat de bodem betreft bestaat deze voornamelijk uit een bovenlaag van zand gevolgd door leem en gesteente. Het is een arme bodem, wat natuurlijk bijdraagt aan de bijzondere omstandigheden van dit prachtige gebied.

Probeer deze wijn! Ik ben ervan overtuigd, als u dit nog niet heeft ervaren, dat u al vanaf de eerste teug van uw glas Sauvignon Blanc van Marlborough verliefd raakt op deze wijn. Ga nog een stapje verder, neem zes verschillende Sauvignon Blancs van zes verschillende regio's inclusief Marlborough, en proef ze naast elkaar. U haalt hem er zeker uit, die van Marlborough! Sappig, superfris, exotisch en onvergetelijk. Een van de lekkerste wijnen dat u ooit zult proeven.

Een goed weekend en tot volgende week!

ÑAPA Business

3 december 2011

Speltheoretici naar Curaçao

Wiskunde als hulpmiddel bij interactieve beslissingsproblemen

Al in de oudheid werd de wiskunde gebruikt om optimaliseringsproblemen op te lossen. Het ging dan veelal om problemen die een meetkundige interpretatie hadden. Met de verdere ontwikkeling van de wiskunde konden steeds ingewikkelder optimaliseringsproblemen opgelost worden.

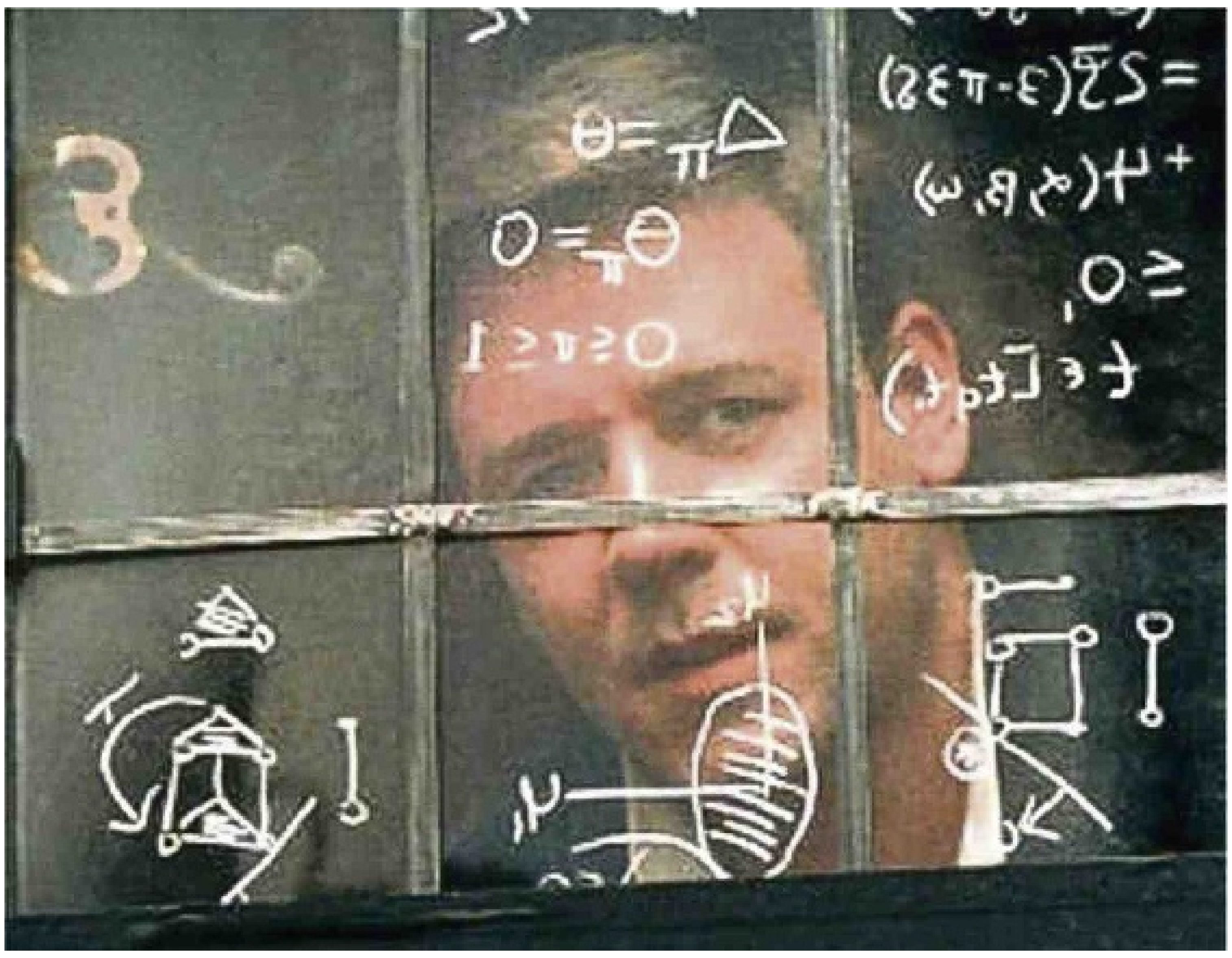

Scène uit de film 'A Beautiful Mind' met in de hoofdrol Russell Crowe, over het leven van speltheoreticus John Nash.

Tekst: Imma Curiel

Bij deze problemen gaat het erom dat men iets wil maximaliseren of minimaliseren onder bepaalde voorwaarden. Het zijn éénbeslisser-problemen in de zin dat er alleen rekening gehouden wordt met de wensen en restricties van één persoon. Men kan denken aan een zakenman die zijn winst wil maximaliseren en rekening moet houden met marktfactoren. Ook het geval van een student die een beperkte hoeveelheid uren tot zijn beschikking heeft om zich voor te bereiden op een aantal tentamens valt onder dit type problemen. De student moet zijn tijdsbesteding optimaliseren met het doel zoveel mogelijk tentamens te halen.

Veel situaties worden niet afdoende geanalyseerd als ze als eenbeslisser-probleem gemodelleerd worden. De zakenman moet rekening houden met concurrenten die op zijn acties zullen reageren waardoor de marktsituatie zal veranderen. De moderne student moet niet alleen tentamens afleggen maar ook in teamverband aan projecten werken. Zijn punt zal dan niet alleen van zijn inzet afhangen, maar ook van die van zijn teamgenoten. Om deze complexere situaties waarin meerdere beslissers een rol spelen te bestuderen wordt de speltheorie gebruikt. De speltheorie is een onderdeel van de toegepaste wiskunde die zich bezighoudt met het modelleren en analyseren van situaties waarbij beslissingen en/of acties van meerdere entiteiten (personen, dieren, de natuur) van belang zijn voor de uiteindelijke uitkomst. Daar zulke situaties in allerlei disciplines voorkomen zijn toepassingen van de speltheorie wijdverbreid. Conflictsituaties, samenwerkingssituaties en situaties die beide aspecten in zich dragen worden allemaal in de speltheorie bestudeerd.
De Faculteit der Technische Wetenschappen van de University of Curaçao (UoC) organiseert in januari 2012 een internationale conferentie op het gebied van de speltheorie. In onderstaand artikel wordt een korte samenvatting gegeven van de geschiedenis en de toepassingen van de speltheorie.

Korte geschiedenis
Al in de zeventiende eeuw kwamen Christiaan Huygens (1629-1695) en Gottfried Leibniz (1646-1716) met het idee om conflict en interactie op een wetenschappelijke manier te bestuderen. In de tijd daarna werden simpele wiskundige modellen gebruikt om specifieke competitieve situaties te analyseren.
In 1838 publiceerde de econoom Cournot zijn beroemde 'quantity competition model' dat een speltheoretisch model is en waarin al sprake is van een Nash-equilibrium, een concept dat in 1951 door John Nash werd geformaliseerd. Een van de eerste formeel wiskundige stellingen in de speltheorie is afkomstig van de logicus Ernst Zermelo. Populair gezegd bewees hij dat spelen zoals schaken en dammen volledig gedetermineerd zijn. Met andere woorden: In zulke spelen heeft of wit altijd een strategie om te winnen, of zwart heeft altijd een strategie om te winnen of elke speler kan altijd een gelijkspel forceren. Tot nu toe is het echter niet bekend welke van deze drie gevallen de juiste is. De beroemde wiskundige Emile Borel introduceerde het concept van gemengde strategieen in de speltheorie. Een speler gebruikt een gemengde strategie als hij twee of meer strategieën mengt door ze allemaal met een bepaalde kans te spelen. In 1944 verscheen het boek 'Theory of Games and Economic Behavior' geschreven door de wiskundige John von Neumann en de econoom Oskar Morgenstern. De publicatie van dit boek vormde het begin van een systematische en niet aflatende bestudering van de speltheorie. Heden ten dage is het bijna onmogelijk om complexe economische modellen te bestuderen zonder de speltheorie tegen te komen. In 1971 kreeg de speltheorie een eremedaille in het Paris Musée de Monnaie. Het was de zeventiende medaille om achttien fases in het westerse bewustzijn te herdenken. In 1994 wonnen John Nash, John Harsanyi en Reinhard Selten de Nobelprijs voor Economie. De prijs werd toegekend voor hun bijdrage aan de speltheorie. Het leven van John Nash werd gedramatiseerd in de film 'A Beautiful Mind' uit 2001 naar de gelijknamige biografie die in 1998 verschenen was. Behalve in 1994 werd de Nobelprijs voor Economie ook in 2005 en 2007 aan speltheoretici toegekend. In 2005 aan Robert Aumann en Thomas Schelling en in 2007 aan Leonid Hurwicz, Eric Maskin en Roger Myerson.

Toepassingen en voorbeelden
Situaties zij vaak niet te classificeren als pure conflictsituaties of pure samenwerkingssituaties maar hebben aspecten van beide in zich. De volgende situatie is een voorbeeld hiervan. Het is bekend in de speltheorie als de 'Battle of the Sexes'. Een echtpaar wil graag samen uitgaan. Ze hebben de keuze om of naar een voetbalwedstrijd of naar een balletvoorstelling te gaan. Ze hebben niet afgesproken waar ze naar toe zullen gaan en ze bevinden zich op verschillende plaatsen zonder de mogelijkheid om met elkaar te communiceren (het mobiele telefoonnetwerk doet het niet). De man wil het liefst naar de voetbalwedstrijd en de vrouw wil het liefst naar de balletvoorstelling. Ze kennen elk een zekere numerieke waarde toe aan een bepaalde situatie. Samen met zijn vrouw naar de voetbalwedstrijd heeft de waarde 2 voor de man. Samen met zijn vrouw naar de balletvoorstelling heeft waarde 1 voor de man. Alleen uitgaan heeft helemaal geen waarde voor hem, 0 dus. Samen met haar man naar de balletvoorsteling heeft waarde 2 voor de vrouw. Samen met haar man naar de voetbalwedstrijd heeft waarde 1 voor de vrouw. Alleen uitgaan heeft ook voor haar geen waarde. Als ze beiden datgene doen dat ze het liefst willen dan brengen ze beiden een waardeloze avond door. Maar als ieder van hen lief wil wezen en de voorkeur van de ander uitvoert brengen ze ook een waardeloze avond door. Dit voorbeeld wordt in de speltheorie gebruikt om het probleem van coördinatie duidelijk te maken. Het illustreert ook zeer goed de waarde van communicatie.

Een van de bekendste voorbeelden in de speltheorie is het zogenaamde Prisoners' Dilemma. Twee gevangenen hebben samen een misdaad begaan. Ze worden apart ondervraagd. Ieder van hen heeft twee mogelijkheden. Of blijven ontkennen dat ze de misdaad begaan hebben of een bekentenis tekenen waarin de grootste schuld bij de ander gelegd wordt. Als beiden blijven ontkennen dan is er niet genoeg bewijs om ze voor de misdaad te veroordelen en krijgen ze ieder 2 jaar celstraf voor een kleiner vergrijp. De maximale straf voor de misdaad is 10 jaar. Een bekentenis levert een reductie van een jaar van de celstraf op voor degene die bekent. Als beiden bekennen krijgen ze dus ieder 9 jaar celstraf. Als alleen één bekent dan krijgt degene die bekent 1 jaar en de ander krijgt 10 jaar. Onafhankelijk van de actie van de ander is het altijd voordeliger voor een gevangene om de bekentenis te tekenen. Zijn straf wordt dan immers in elke situatie gereduceerd. Maar als beide gevangenen zo redeneren en bekennen krijgen ze ieder 9 jaar straf terwijl als ze beiden zouden blijven ontkennen ze ieder maar 2 jaar zouden krijgen. Het Prisoners' Dilemma is illustratief voor situaties waarin handelen dat alleen gericht is op eigen voordeel tot een uitkomst leidt die beduidend slechter is dan handelen dat ook rekening houdt met het gevolg voor de ander. Het Prisoners' Dilemma wordt veelvuldig gebruikt om economische en sociale situaties die dit kenmerk vertonen te modelleren. Voorbeelden hiervan zijn de wapenwedloop tijdens de Koude Oorlog, de advertentiestrijd tijdens een verkiezingscampagne (campaign spending), het uitputten van een gemeenschappelijk goed (tragedy of the commons).

Een andere toepassing van speltheorie houdt zich bezig met het berekenen van de macht van een individuele kiezer in stemsituaties. Zowel in simpele situaties met een commissie bestaande uit enkele leden waarbij een meerderheid beslist, als in zeer complexe stemsiuaties met meer dan één stemronde, kan de speltheorie gebruikt worden om de macht van een individuele kiezer te berekenen. Voor verschillende landen is de macht van een individuele kiezer die zijn/haar macht uitoefent door op parlementsleden of presidentskandidaten te stemmen, berekend. Een voorbeeld is de macht van een individuele kiezer in de verkiezing van een president in de Verenigde Staten. De presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten gaan niet volgens het 'one man one vote' systeem. De kiezers in elke staat kiezen kiesmannen die hun stem uitbrengen voor een presidentskandidaat. In het algemeen stemmen alle kiesmannen in een staat voor de presidentskandidaat die door een meerderheid van de kiezers in die staat geprefereerd wordt. Het aantal kiesmannen verschilt per staat en is gelijk aan het aantal leden dat de staat vertegenwoordigt in het Huis van Afgevaardigden plus 2 (voor het aantal senatoren). Het aantal leden in het Huis van Afgevaardigden is ongeveer proportioneel met de bevolking van de staat. Gebruikmakend van de censusdata van 1970 heeft Guillermo Owen aangetoond dat een stem uitgebracht door een kiezer in de staat Californië ruim drie keer meer gewicht in de schaal legt dan een stem uitgebracht door een kiezer in het District Columbia.

Ook in rechtszaken zijn speltheoretische argumenten gebruikt om aan te tonen dat zetelverdelingen van bepaalde publieke organen niet aan de stem van elke burger hetzelfde gewicht geeft. Voor de voormalige Nederlandse Antillen van zes eilanden tot 1985 en van 5 eilanden van 1985 tot 2010 is dit ook aangetoond en een manier om dit te verbeteren wordt beschreven in het artikel: 'A game-theoretic analysis of the political structure of the Netherlands Antilles' dat in Mathematical Methods of Operations Research (2004) is verschenen. De speltheorie is ook gebruikt om situaties te analyseren waarin bestaande netwerken opengesteld worden voor nieuwkomers die de markt willen betreden. Dit is gebeurd voor nutsbedrijven, voor telecommunicatiebedrijven en ook voor treinverkeer. De problemen die in deze situaties aan de orde komen zijn: Hoe de bestaande bedrijven te compenseren voor hun investeringen in het verleden? Wat voor mechanisme moet er gebruikt worden om de toetreding van de nieuwkomers te regelen? Hoe het hele proces te ontwerpen zodat zowel kortetermijn- als langetermijndoelen gerealiseerd worden?

Ook economisiche situaties waarin productiemiddelen in handen zijn van verschillende actoren die door samen te werken hun totale winst kunnen verhogen, worden in de speltheorie bestudeerd. Het volgende simpele voorbeeld illustreert dit. Een man heeft een hòfi op het platteland waarin hij groente verbouwt die hij in de buurt of in de stad kan verkopen. In de stad krijgt hij een betere prijs en kan hij meer verkopen. Hij heeft echter geen vervoer en geen tijd om naar de stad te gaan. Een andere man heeft een pickup waarmee hij geld verdient door goederen te transporteren. Hij kan de groente naar de markt in de stad brengen maar hij is geen goede verkoper. Een derde man is een uitstekende salesman die ervoor kan zorgen dat de verkoop veel beter gaat. Door samen te werken kunnen ze winst maken. Hoe moet de winst die gemaakt wordt onder hen verdeeld worden? Ieder van hen zal minstens zoveel uit de samenwerking willen halen als hij verdient door zijn tijd ergens anders in te steken. Maar ook elk tweetal zal kijken of het er niet beter af is als het zonder de derde iets onderneemt. Rekening houdend met al deze aspecten bestudeert de speltheorie mogelijke winstverdelingen.

Conferentie
De Faculteit der Technische Wetenschappen organiseert een internationale speltheorie-conferentie, de 'First Caribbean Game Theory Conference'. De conferentie vindt plaats van 23-25 januari 2012 op de UoC. Een veertigtal reseachers uit 14 verschillende landen zal gedurende deze 3 dagen lezingen verzorgen over allerlei onderwerpen in de speltheorie. Dit biedt een unieke gelegenheid aan onze masterstudenten om lezingen van internationale topresearchers te volgen en met deze researchers kennis te maken. Drie langere lezingen zullen verzorgd worden door de keynote sprekers: prof. dr. S.H. Tijs van Tilburg University, dr. T.S.H. Driessen van University of Twente en prof. dr. J. Filar van Flinders University in Australië.
Prof. Tijs is de stamvader van de speltheorie in zowel Nederland, Spanje als Italië. Tijs heeft tegen de 300 publicaties op het gebied van de speltheorie op zijn naam staan. Meer dan 40 personen hebben hun Ph. D. onder begeleiding van Tijs behaald. Dr. Driessen heeft tegen de 100 publicaties op het gebied van de speltheorie. Driessen heeft vele internationale conferenties op het gebied van de speltheorie georganiseerd, zowel in Nederland als in China en Taiwan. Prof. Filar heeft tegen de 100 publicaties. Hij combineert speltheorie met het ontwerpen en analyseren van klimaatmodellen. Hij is een Environmental Science and Engineering Fellow van de American Association for the Advancement of Science. Hij was de Director van het Centre for Industrial and Applied Mathematics (CIAM) van de University of South Australia en de Director of Research van het Institute for Sustainable Systems and Technologies van de University of South Australia.

Het International Centre for Theoretical Physics heeft financiële hulp aangeboden om jonge wetenschappers uit Centraal- en Zuid-Amerika en het Caribisch gebied die de conferentie willen bijwonen te ondersteunen met een bijdrage in hun reis- en verblijfskosten. Dit zal zeer bevorderlijk zijn voor de rol van de UoC als brug tussen regionale en mondiale wetenschappers. Uiteraard zijn ook lokaal geïnteresseerden van harte welkom. Meer informatie is te vinden op de website http://www.romali.org/conference%202012/index.html van de conferentie. Men kan ook naar de site van de Technische Faculteit gaan op de webpage van de UNA en op de banner van de conferentie klikken.

Imma Curiel behaalde in 1984 haar doctoraal Wiskunde (cum laude) aan de Katholieke Universiteit Nijmegen. In 1988 promoveerde zij in de Wiskunde aan dezelfde universiteit. Van 1988 tot 2003 was zij werkzaam aan de Department of Mathematics van de University of Maryland Baltimore County. Eerst als Assistant Professor, daarna als Associate Professor. Tegenwoordig werkt zij als Lector Wiskunde aan de UNA/UoC. Behalve vele wetenschappelijk artikelen heeft zij ook een boek op het gebied van de speltheorie gepubliceerd. Curiel is een Environmental Science and Engineering Fellow van de American Association for the Advancement of Science.

Business Agenda

Curaçao

3 december: TEDx Curaçao
'Ideas worth spreading'. Sprekers: Kilian Wawoe, Anthony de Lima, Esther Jacobs, Joost Nauta, Jerry Butler, Jopi Hart, Michiel Lensink, Captain Goodlife Juni Obersi, Herman van Bergen, Tania Kross, Janera Soerel, Michael Greijmans, Thomas de Windt, Andres Casimiri, Gilbert Martina.
Locatie: Hotel Kura Hulanda, Otrobanda
Tijd: 18.30 - 23.55 uur

9 december: GrowthCLUB
Wat zijn uw doelstellingen voor 2012? En wat is uw plan om deze doelstellingen te realiseren? Nog geen idee? Doe mee met de GrowthCLUB workshop en maak in 1 dag een verbeterplan voor uw bedrijf en een actieplan om het ook daadwerkelijk uit te voeren. 395 gulden (incl. lunch en werkboek). Inschrijven via actioncoach.com/arthurrosaria/promo/growthclub of arthurrosaria@actioncoach.com of bel 7370956

Business Happy Hour
TGI Monday!
Locatie: El Ron Cocktailbar, Roodeweg 86, Otrobanda (tegenover tankstation Colon).
Datum en tijd: Elke eerste maandag van de maand van 17.00 - 20.00 uur.
Dresscode: casual.
Tel: 661-8122

Aruba

3-4 december: Aruba Recruitment Event
Voor studenten en professionals die werk zoeken op Aruba. Vergaar informatie over Aruba, de werkgelegenheid, etc. En ontmoet potentiële werkgevers.
Locatie: Beurs-WTC Rotterdam
Meer informatie: www.arubarecruitmentevent.com

5 december: Lunch meeting 'About recognition of prior learning and achievement'
Voor bedrijven in de culinaire sector, koude techniek en sterkstroominstallaties die professionaliteit en carrièregroei willen stimuleren onder werknemers.
Het ministerie van Onderwijs, in samenwerking met Colegio EPI, Openbare Avondleergangen (OAA), de Kamer van Koophandel en het ministerie van Arbeidszaken, werkt aan een procedure om prior learning te erkennen en op maat gemaakte opleidingen te creëren die tot een formeel, erkend diploma leiden.
Erkennen van Verworven Competenties (EVC) is een internationaal geaccepteerd proces om volwasseneneducatie en lifelong learning te promoten. In 2012 begint een pilot project.
De eerste pilot is gericht op culinary arts, eerste monteur sterkstroominstallaties en koude techniek.
Tijdens de gratis lunch, bedoeld voor zowel werkgevers als desbetreffende werknemers, zijn vertegenwoordigers aanwezig van de Directie Onderwijs, Colegio EPI en Openbare Avondleergangen.
Tijd: 12.00 - 14.00 uur
Locatie: Auditorium van de Kamer van Koophandel van Aruba
Meer informatie: Marian Abath-Nieskens (Directie Onderwijs), marian.nieskens@ea.aw

Internationaal

16-26 januari 2012: Hotel School General Managers Program
Het General Managers Program (GMP) is een 10-daags evenement voor general managers van hotels en hun directe plaatsvervangers. De afgelopen 25 jaar ontving GMP meer dan 1200 deelnemers, afkomstig uit 78 landen.
Deelnemers krijgen een waardevolle connectie met een internationaal netwerk van 'elite' hoteliers van-uit het programma en een lidmaatschap van het uitgebreide netwerk van Cornell's afgestudeerden en meer dan 10.000 Hotel School-afgestudeerden. Het programma is het begin van een levenslange band met Cornell en zijn 'base of knowledge' en relaties.
Locatie: Statler Hotel, United States - Ithaca, NY
Contact: Het kantoor van Executive Education, tel. (USA) 607 255-4919, email: exec_ed_hotel@cornell.edu

22-24 januari: Caribbean Marketplace 2012
Caribbean Marketplace is het toonaangevende marketingevenement van de Caribische hospitality-industrie. Twee dagen van - vantevoren vastgelegde – zakelijke ontmoetingen en besprekingen waar kopers en verkopers gematched worden. Vertegenwoordigers van vele branches afkomstig uit talloze landen zijn aanwezig.
Locatie: Atlantis Paradise Island, Bahamas
Meer informatie: http://www.caribbeanhotelandtourism.com/Marketplace.php

24-26 april 2012: Caribbean Hotel and Tourism Investment Conference (CHTIC)
De 16e aflevering van de conferentie. CHTIC is het enige evenement in zijn soort in de regio, het bedoeld voor profit organizations, en alle fondsen worden geherïnvesteerd in de regio en komen ten goede aan de Caribische toeristenindustrie. Er zijn mogelijkheden om te netwerken en een-op-een ontmoetingen met sleutelfiguren uit de hospitality-wereld te hebben.
Rond de 400 afgevaardigden, afkomstig uit 23 Caribische landen, de VS en Groot-Brittannië, nemen deel aan de jaarlijkse CHTIC.
Meer informatie: www.caribbeanhotelandtourism.com

De Business Agenda verschijnt wekelijks in de Ñapa. Informatie over zakelijke evenementen, zoals symposia, lezingen, trainingen en conferenties, zowel op Aruba, Bonaire als op Curaçao, is welkom op napa@amigoe.com.

Communicatie

'Gevaarlijke communicatie'

Communicatie is de sleutel tot zakelijk succes. Slechte communicatie vormt derhalve een risico. U weet dat u in de problemen zit als een of meerdere van onderstaande situaties zich voordoen. Keer de situatie ten goede en verbeter uw prestaties op de werkvloer. Hieronder, een lijst samengesteld door Steven C. Martin, manager en personal coach. Hij en zijn vrouw zijn de oprichters van opleidingsinstituut The Positive Way. (http://www.positive-way.com/).

Tekst: Bob Harms

1. Sommige mensen werken niet mee
Samenwerking duidt op harmonie. Een gebrek aan samenwerking is dus het begin van relatieproblemen. Kijk wat er aan ten grondslag ligt.

2. Sommige mensen worden genegeerd
Iemand gaan negeren is een natuurlijke reactie wanneer iemand zich niet lekker voelt. Zoek uit waarom dat het geval is voor het uit de hand loopt.

3. Boodschappen komen niet aan
Dit kan erop duiden dat iemand omkomt in het werk of niet met u of anderen wil praten. In ieder geval moet er altijd een belletje gaan rinkelen. Verminder de werkdruk, train de werknemer of verander uw verwachtingen voor u goede krachten en klanten verliest.

4. Doelen worden niet gehaald
Als een team niet goed communiceert, presteert het ook niet. Onderzoek de groepsverhoudingen en verbeter de teamspirit.

5. Er worden meer fouten gemaakt
Als instructies of verwachtingen niet goed begrepen worden, worden er onherroepelijk fouten gemaakt. Niet-functionele communicatie is dodelijk voor de kwaliteit. Doe er alles aan om de communicatie te verbeteren, bijvoorbeeld met behulp van een training.

6. Er wordt met vingers gewezen en kritiek geleverd
Dergelijke verdedigende reacties duiden vaak op persoonlijke problemen of op scheuren in de onderlinge relaties. Zoek uit wat er aan de hand is en begeleid de overtreders.

7. Het moreel daalt
U heeft waarschijnlijk al een aantal waarschuwingstekens gemist of heeft geen actie ondernomen toen het mis ging en nu betaalt u de prijs. Analyseer de situatie en verbeter die. Nu! Goede communicatie geeft u inzicht in de oorzaken én de mogelijke oplossing.

8. De productiviteit daalt of stagneert
Nu loopt de hele onderneming gevaar. Pak het probleem snel en resoluut aan. Op een positieve manier. Luister naar alle betrokkenen en speel in op hun zorgen en problemen.

9. Het personeelsverloop is groot
Mensen blijven alleen voor u werken als hun salaris zwaarder weegt dan de prijs die ze betalen om op hun werk te verschijnen. Maar liefst 85 procent van de werknemers neemt ontslag of wordt ontslagen ten gevolge van relationele problemen op de werkvloer - niet vanwege tegenvallende prestaties. Voer altijd een exit-gesprek om de redenen te achterhalen en problemen aan te kunnen pakken.

10. Klanten lopen weg
Klanten kopen alleen bij u als de prijs-kwaliteitverhouding goed is. Als een of meer van bovenstaande problemen in uw onderneming spelen, hebben die hun weerslag op uw klanten. Als uw medewerkers zich niet lekker voelen, verliest u niet alleen hen maar ook uw klanten.

Reacties: bobharms1@gmail.com

Bob Harms is communicatie-adviseur

Boeken

Als Disney de baas was in uw ziekenhuis

Fred Lee was senior vice-president van het Florida Hospital én werkte bij Disney University. Hij was mede-ontwerper van Disney's 3-daagse seminar voor de gezondheidszorg 'Disney's approach to quality service' en een nieuw seminar 'Customer Loyalty'.

Met zijn ervaring in het ziekenhuis en vergelijkingen tussen Disney en ziekenhuis schreef hij zijn bestseller 'If Disney ran your hospital: 91/2 things you would do differently'.

Fred Lee bracht met zijn ideeën vele ziekenhuizen in de Verenigde Staten in beweging.

Hij werkt met een nieuw paradigma voor patiëntgerichte zorg en het perspectief van patiënten. Veel ziekenhuizen raakten gemotiveerd, geïnspireerd en vonden zijn benadering effectiever dan de gebruikelijke benaderingen. Zij veranderden hun aanpak door het verhaal van Fred Lee.

Titel: Als Disney de baas was in uw ziekenhuis, 91/2 dingen die u anders zou doen
Auteur: Fred Lee
Uitgever: Reed Business BV
EAN: 9789035230538

Ontwikkeling

Chinezen herwaarderen geluk

Zelfs in dolgedraaide Chinese groeisteden als Sjanghai en Guangzhou beginnen beleidsmakers opvallend meer over geluk en waardigheid te spreken. Nog meer en snellere groei blijkt niet alle problemen te kunnen oplossen, en de waanzinnige race om geld en economische macht leidde de afgelopen maanden ook tot lelijke ontsporingen.

Veel tijd om na te denken over het leven is er nog altijd niet in Sjanghai. Wie aankomt na een tocht met de hogesnelheidstrein vanuit Beijing is eerst even sprakeloos door de dichtheid aan adembenemende, moderne architectuur, nieuwe wolkenkrabbers en de wirwar aan snelwegen die onophoudelijk bewoners en bezoekers aan- en afvoeren.

Laatste uitspatting
De inwoners van Sjanghai tikken op de allerlaatste elektronische gadgets terwijl ze zich voorbij haasten. Als dit het centrum van de wereld niet is, waar is het dan wel? "Als ik in New York kom, valt het me altijd op hoe oud die iconische gebouwen eruit zien", zegt Yang Jianlong, de directeur van het Stedelijk Cultureel Onderzoekscentrum aan de Normaaluniversiteit van Sjanghai. De Wereldtentoonstelling die de stad in 2010 organiseerde, heeft Sjanghai volgens Yang de beslissende impuls gegeven in zijn ontwikkeling naar een stad van de toekomst.

Zhu Dake, een onderzoeker van de Tongji-universiteit in Sjanghai, laat een heel ander geluid horen. De Expo in Sjanghai was 'de laatste uitspatting' van China, zegt Zhu. De mensen verlangen volgens hem niet naar nog meer vuurwerk en gigantische projecten. Ze willen gelukkiger worden.

Ongelukkige Chinezen
Dat veel Chinezen ondanks de snelle groei van de afgelopen decennia niet meer tevreden zijn, is overduidelijk. Volgens een recente opiniepeiling van de Tsinghua-universiteit en het magazine Xiaokang is 40 procent van de Chinezen niet gelukkig met hun leven. Uit een andere enquête die werd uitgevoerd voor het Hurun-rapport over de rijkste Chinezen, bleek dat 60 procent van de vermogende Chinezen op het punt staat te emigreren of dat ten minste overweegt.

"Het is moeilijker om geld te verdienen in het Westen, maar als je gefortuneerd bent, biedt het Westen jezelf en je kinderen een betere levenskwaliteit", zegt Yu Cai, een Chinees die nu in Groot-Brittannië leeft en zijn geld verdient door Chinese patiënten bij te staan die in Engeland behandeld willen worden. "Er zijn goede scholen, er is gratis gezondheidszorg en de lucht is schoon."

Geluksindex
De veranderende stemming vindt ook al haar weg naar officiële documenten. Het nieuwste vijfjarenplan, de traditionele leidraad voor de economische ontwikkeling van het land die eerder dit jaar door de machthebbers werd goedgekeurd, werd voorgesteld als een 'plan voor een gelukkig China'.

Guangzhou, de rijkste stad in China, heeft al een geluksindex en zegt dat zijn ambtenaren tot doel hebben de inwoners 'gelukkiger' te maken. Volgens de staatsmedia hebben andere steden gelijksoortige plannen.

"Het is eenvoudig", zegt Wu Xiaohong, een succesrijke verzekeringsmakelaar van 26 uit Sjanghai . "De Chinese leiders maken zich zorgen over de effecten van de rat race. Mensen als ik hebben een goede baan, we verdienen veel geld, maar dat is niet meer genoeg om hier nog een huis te kopen en we hebben ook geen vooruitzichten meer dat ons leven er nog sterk op vooruit zal gaan."

De hoge inflatie en de exploderende vastgoedprijzen zijn niet de enige zorgen van de rijkere inwoners van Sjanghai. Nogal wat stedelingen ergeren zich eraan dat leeftijdsgenoten met de juiste connecties in de Communistische Partij nog altijd veel sneller vooruit komen in het leven. Intussen heeft een recente reeks van opvallende rampen bij sommige inwoners ook meer existentiële vragen doen opkomen. Botsingen van hogesnelheidstreinen, instortende viaducten en een rij drama's met jonge kinderen die het slachtoffer werden van corruptie, hebzucht en een gebrek aan toezicht hebben de schaduwkant getoond van een economie die zich in een halsbrekend tempo blijft ontwikkelen.

De snelle economische groei zorgt niet voor meer geluk. 40 procent van de Chinezen is niet tevreden met zijn leven.

Het is opvallende hoeveel bezoekers de oude tempels in Sjanghai weer krijgen. Op zaterdagmorgen offeren honderden jonge Chinezen wierook en namaakgeld in de Chenghuangmiaotempel. "Een spirituele renaissance zou ik het niet noemen", zegt Zhu Dake van de Tongji-universiteit. "Het is veel meer een bepaalde vorm van religie, een manier om te ontsnappen aan de druk van de dag. De bezoekers bidden voor geluk, of om gespaard te blijven van pech."

Recht

Journalistiek en recht

Enige tijd geleden schreef ik al eens een column over de vrijheid van de pers. Dit blijft een actueel onderwerp in onze samenleving. Met enige regelmaat maken diverse kranten in Aruba zich schuldig aan (vrijwel) ongefundeerde beschuldigingen aan het adres van - met name - politici. Daarbij wordt door meerdere kranten nauwelijks een poging gedaan te verhullen dat er bij de redactie een voorkeur bestaat voor een van de twee grootste partijen in Aruba.

Tekst: Misha Bemer

Regelmatig worden er rechtszaken gevoerd waarbij een politicus rectificatie vordert van in een krant gedane uitlatingen. Ook regelmatig worden dergelijke vorderingen toegewezen. Dit lijkt dergelijke kranten er evenwel niet van te weerhouden hun modus operandi te handhaven. Je zou daarbij (bijna) geneigd zijn te spreken van minachting voor de rechterlijke macht. Weliswaar wordt doorgaans gevolg gegeven aan een vonnis te rectificeren, maar niet zelden is het kort daarop weer raak. Bij mij gaat het er niet in dat bij de redactie van een dergelijke krant niet (inmiddels) duidelijk is wanneer berichtgeving voor rectificatie in aanmerking komt. Je kunt je dan ook afvragen of de weg naar de rechter wel de juiste weg is. Als advocaat ben ik de laatste die zal bepleiten dat de weg naar de rechter niet zinvol is, maar wanneer je de kwestie in een bredere context plaatst kan lastig anders worden geconcludeerd dan dat de oplossing in een breder kader niet bij de rechter ligt maar bij de beroepsgroep zelf. Daarom zie je ook in diverse landen dat de beroepsorganisatie van de journalistiek de hand als het ware in eigen boezem steekt en ook zich zelf reguleert. Ook in Aruba zou dit, in theorie althans, veel effect kunnen sorteren en de journalistiek op een hoger niveau kunnen brengen. Daarbij zou bepaald niet het wiel opnieuw behoeven te worden uitgevonden maar zou uit de ruime ervaring van beroepsorganisaties in andere landen kunnen worden geput. Daartoe zal dan echter wel bereidheid dienen te bestaan bij de journalistiek in Aruba. Bij het opstellen van een code c.q. leidraad voor de journalistiek zouden mijns inziens onderwerpen als 'wederhoor', 'privacy', 'bronnen', 'rectificatie' en 'fact finding' niet mogen ontbreken.
Een andere, doch sterk gerelateerde kwestie is het plaatsen in kranten en op nieuwssites van veelal grafische foto's van verkeers- en geweldslachtoffers, met name kort na het weekeinde. Voor zover deze foto's worden gemaakt in de openbare ruimte is het nog niet eenvoudig als slachtoffer of nabestaanden in rechte tegen de publicatie van dergelijke foto's op te komen. Maar dat wil niet zeggen dat het leed van het slachtoffer dan wel de nabestaanden er als gevolg van de publicatie minder om is. Je kunt vraagtekens plaatsen bij de nieuwswaarde van dergelijke publicaties. Is het daadwerkelijk van belang dat slachtoffers duidelijk herkenbaar in beeld worden gebracht? Is het toch goed mogelijk de aard en de ernst van een ongeval weer te geven, zonder dat het bloed als het ware van de pagina spat? Ook dit is een onderwerp dat zich er uitstekend voor lijkt te lenen om door de journalistiek zelf te worden geregeld, al dan niet middels een gedragscode. Meer echter dan bij het vorige onderwerp speelt ook de lezer van de krant een rol bij het terugdringen van dergelijke uitwassen. Wanneer wij op maandagochtend massaal met een kop koffie en een pastechi met smaak de met vele grafische foto's geïllustreerde verslagen van vechtpartijen en verkeersongelukken tot ons nemen houden wij 'het systeem' in stand. Ik meen wel eens begrepen te hebben dat een krant in Curaçao die van de ene op de andere dag besloot geen grafische foto's van slachtoffers van verkeersongevallen en dergelijke meer te publiceren kort daarop of de fles ging. Reden te meer voor de journalistiek om het goede voorbeeld te geven en als één front zelf te bepalen dat kritisch zal worden gekeken naar de nieuwswaarde van publicaties en dat er paal en perk zal worden gesteld aan het publiceren van grafische foto's waarbij van dergelijke nieuwswaarde geen sprake is.

Het vormen van één front zou wellicht ook tot minder afhankelijkheid van adverteerders en stakeholders kunnen leiden, hetgeen mijns inziens te prefereren valt.

Naar mijn mening zou onze samenleving in Aruba leefbaarder zijn wanneer de uitwassen in de journalistiek tot het verleden zouden behoren. Ook zouden er minder rechtszaken tegen kranten behoeven te worden gevoerd. En daar ben ik het als advocaat voor de verandering wel dit aangaat een voorstander van.

Mr Misha Bemer is bij HBN Law te Aruba. Hij voert een algemene, commerciële praktijk, waarbij de nadruk ligt op het procederen. Misha Bemer buigt zich voor de Ñapa over juridische onderwerpen die spelen op Aruba. Misha.bemer@hbnlaw.com

Mens & Werk

Informatie verzamelen

Mensen hebben voortdurend informatie nodig. Privé en in werksituaties. Die informatie heb je soms direct nodig ('hoe laat is de vergadering' of 'wat kost die printer?') maar men kan ook behoefte hebben aan inhoudelijke informatie.

Tekst: Judice Ledeboer

Dit is informatie die men nodig heeft om kennis op te doen of om bijvoorbeeld iets te controleren. Denk aan het zoeken van informatie over het gebruik van een printer of in de privésfeer het lezen van de bijsluiter van een medicijn. Soms is het gemakkelijk om bepaalde informatie te vinden en soms is dat lastig. Maar met alle informatiebronnen die er tegenwoordig zijn kan men bijna alles vinden wat men wil weten.

Het zoeken naar informatie vraagt echter continu keuzes. Het is belangrijk om te weten welke soort informatie men nodig heeft, waar men die informatie kan vinden en welke hulpmiddelen men daarbij kan gebruiken. Een antwoord op de vraag 'hoe laat is de vergadering' is gemakkelijk te vinden. Het vinden van informatie over een bepaald thema waar een rapport over moet worden gemaakt, brengt meer werk met zich mee. Daar zullen diverse informatiebronnen voor geraadpleegd moeten worden.

Anno 2011 zijn de informatiebronnen niet meer te tellen. In de westerse samenleving komt er zoveel informatie op de mensen af dat mensen er zelfs 'ziek' van kunnen worden. Er wordt dan gesproken van het Information Fatigue Syndrome. Alle informatie die er is legt zoveel beslag op het brein, dat de mensen allerlei problemen krijgen, zoals concentratieproblemen, geheugenproblemen, een slecht humeur en geïrriteerdheid. Een totale burn out door alle informatie die op de mens afkomt en het niet kunnen selecteren van die informatie kan het gevolg zijn. Mensen die aan IFS lijden hebben ook continu de drang om hun e-mail te checken.

De mensen die aan deze 'ziekte' lijden zijn dus niet in staat om zichzelf te beschermen tegen de stromen van

informatie die vanuit alle hoeken op hen afkomt via televisie, kranten, radio, tijdschriften en internet en via folders en reclames. De grootste boosdoener is de digitale informatie die via allerlei digitale zoekhulpmiddelen op ons afkomt, gevraagd, maar ook ongevraagd. We kunnen, waar dan ook ter wereld, via onze telefoons op het internet alle informatie die we zoeken vinden. Maar doen we dat ook? Gebruiken we alle informatiebronnen die er zijn en gebruiken we die informatiebronnen om relevante informatie te zoeken? De antwoorden op deze vragen zijn respectievelijk als volgt: ja, we zoeken continu naar informatie, we gebruiken niet alle informatiebronnen en de informatie die men zoekt is dikwijls niet relevant. Het is een complete hype om informatie te versturen (via face-book en twitter) over onzinnige dingen ('ik lig nu op het strand en zie de zee' of 'ik voel me lekker') Hele volksstammen lezen die berichten en reageren daar ook op. Er zijn mensen die 'verslaafd' zijn aan het checken van hun e-mail en telefoon met oppervlakkige informatie. Deze oppervlakkigheid bij de mensen heeft gevolgen voor het functioneren op het werk, maar ook bij studieresultaten bij jongeren, omdat ze niet meer in staat zijn om relevante informatie te zoeken en op te nemen.
Op Curaçao hebben we ook de beschikking over allerlei informatiebronnen. We hebben kranten, tijdschriften, televisie, radio en internet. We hebben het Nationaal Archief en bibliotheken en we hebben boekhandels waar we boeken kunnen kopen. Grote bedrijven hebben hun vakbladen, die de werknemers kunnen doorlezen. In deze bladen vinden ze actuele vakinformatie. Er wordt echter niet voldoende gebruik gemaakt van de informatiebronnen die er zijn. Dit heeft zijn weerslag op het vergroten van kennis en de algemene ontwikkeling. Er is op Curaçao geen leescultuur en de Curaçaoënaar leest over het algemeen weinig. Bij bedrijven lezen veel werknemers de vakbladen niet en ook het zoeken naar informatie over nieuwe ontwikkelingen op het vakgebied dat via internet wordt aangeboden, wordt door de werknemers amper gedaan.
Nieuwsgierig zijn naar nieuwe (of oude) informatie, informatie oppikken en informatie zoeken is een competentie dat bij het lerend vermogen hoort. Er zijn mensen die die competentie van nature hebben, maar er zijn heel veel mensen bij wie het niet opkomt om zelf op onderzoek te gaan om die informatie te verzamelen die ze nodig hebben om hun werk goed te kunnen uitvoeren. Deze competentie kan ontwikkeld worden. Men zou de werknemers moeten verplichten om minimaal één uur per week te besteden aan het lezen over de ontwikkelingen op het vakgebied. En ook bij de scholen ligt een taak om deze competentie te ontwikkelen. Jongeren houden ervan om achter de computer te zitten en zullen met plezier aan het werk gaan.

Marketing

WOOF

Vorige week vrijdagavond had ik een heel leuke avond. Ik stond met een grote ploeg generatiegenoten te genieten van een dj. Ferry Maat! Ik nam zijn Ferry Maat Soulshow vroeger op. Op een grote bandrecorder. De man is inmiddels 64 jaar.

Tekst: Marcel Truyens

Ook Madonna en Sharon Stone zijn inmiddels de 50 gepasseerd om over Mick Jagger maar te zwijgen, die nadert de 70. Afgelopen Curaçao North Sea Jazz waren daar Nile Rogers, een van de oprichters van Chic, Stevie Wonder en Sting, allen ruim 60. Voor velen nog steeds idolen die zonder problemen duizenden mensen op de been brengen. Voor wie zijn deze mensen zo interessant? Niet voor uw dochter van 6 die verliefd is op Justin Bieber of uw zoon van 20 die helemaal los gaat op Lady Gaga. Nee, de ruim 20.000 mensen die naar Curaçao North Sea Jazz kwamen, waren een stuk ouder, kennen een hogere welstand - hebben meer te besteden - en vertegenwoordigen een heel groot deel van de bevolking.

Marcel Truyens is onafhankelijk marketing en communicatieadviseur te Curaçao. marcel1963@mac.com

Ter illustratie: meer dan 50 procent van de Curaçaose bevolking is tussen 40 - 60 jaar oud en heeft een hoger besteedbaar inkomen: de kinderen zijn veelal - samen met de kosten - het huis uit, de hypotheek is voor het grootste deel afgelost en het inkomen is door senioriteit en/of promotie gestaag gegroeid. Vanuit een marketingoogpunt een interessante doelgroep dus. Toch richten veel ondernemers zich nog vooral op de jongere doelgroep: 20 -39 jaar, slechts 27 procent van de bevolking, heeft hoge kosten, een relatief laag inkomen en hoge woonlasten.

In marketingtermen - je moet er wel wat voor over hebben om bij te blijven - heeft men het over 50-plussers als de 'WOOFs', hetgeen staat voor 'Well Off Older Folks'. En daar gaat het al direct fout! Want seniorenmarketing is een delicate zaak. Stop de senior niet in het seniorenvakje, want dan ben je hem onmiddellijk kwijt. Hij is namelijk helemaal niet oud of senior.

De 50-plusser bestaat niet maar heeft verschijningsvormen. Ieder segment kent zo zijn kenmerken en gedrag. Voor de 50-plusser wordt het nu interessant; onderzoek leverde namelijk vijf typologieën op die ieder een ander gedragspatroon hebben. De Behoudende Zorgzamen - zijn sociaal, conservatief en traditioneel. Daarnaast vindt deze groep het belangrijk geaccepteerd te worden door anderen. De Oudere Afwachtenden - onopvallend en sociaal, en maakt weinig gebruik van media. De Stoere Prijsbewusten - prijsbewust, opgewekt, plezier, hedonisme, onafhankelijk, een stoere houding en interesse in elektronica zijn enkele kenmerken. De Jongere Ruimdenkers - innovatief, progressief, sociaal en stijlvol. Ze vinden eerlijkheid, betrouwbaarheid en ruim van geest zijn belangrijk. Internet is de belangrijkste mediabron voor deze groep. De Vrijgevochten Voorlopers tenslotte, extravert, individueel en erg innovatief. Deze groep omvat de meeste innovators/early adopters.

50-plussers blijken zich nog net zo energiek te voelen en genieten meer van het leven dan de jongere generaties en zitten dan ook zeker niet achter de geraniums: boodschappen doen, hobby's, winkelen, sporten en betaald werk zijn dagelijkse bezigheden. 50-plussers zijn ook de snelst groeiende groep op internet en ondernemen ook steeds meer actie om gezond te blijven, met name door gezonder eten, meer bewegen, stoppen met roken, ontspannen, vitamines en voedingssupplementen. Ze nemen een buitenproportioneel deel van de persoonlijke verzorgingsmarkt voor hun rekening.

En voor de horecasector: 50-plussers gaan ook anders op vakantie dan jongere generaties. Ze gaan vaker en langer ('ontspanning'), vaker en korter ('jezelf bewijzen') en organiseren vaker gezinsvakanties (grootouders, ouders en kinderen). Vooral de middenlange vakanties van 5 tot 8 dagen zijn populair.

De groeiende groep 50-plussers ervaart minder verschil tussen merken dan 20 - 49-jarigen. Daarom kiezen 50-plussers meer voor een merk op gevoel. Merken met sterke merkwaarden zijn dan in het voordeel. 50-plussers blijken minder impulsief en trendgevoelig dan de jongere generaties. Dit betekent niet dat zij minder kooplustig zijn, ze laten zich alleen niet zo sterk leiden door hun omgeving als 20 - 49-jarigen.

50-plussers willen eerlijke informatie, goede service en kwaliteit en laten zich bij hun keus vooral leiden door logisch nadenken. Maar omdat ze minder verschillen in merken ervaren, speelt ook het gevoel een grote rol. En dan komen persoonlijke aandacht en een goede service om de hoek kijken.

De 50-plusser staat kritisch ten opzichte van reclame, maar heeft er wel degelijk aandacht voor. De 50-plusser wil échte reclame die herkenbaar is. Ze willen daarin graag 'gewone' mensen zien, die een afspiegeling zijn van de maatschappij. Daarnaast is het van belang dat reclame informatief en begrijpelijk is. Bovendien waarderen 50-plussers humor in reclame. 50-Plussers voelen zich gemiddeld ook 10 tot 15 jaar jonger dan ze in werkelijkheid zijn. Ze voelen zich dan ook niet aangesproken door reclames waarin mensen met dezelfde leeftijd acteren, want daar herkennen ze zichzelf niet in. Bovenstaande informatie is verzameld op basis van vele onderzoeken naar de 'zogenaamde' seniorenmarkt. Deze krant is te dun om alle facetten te belichten. Aan de andere kant, kijk om u heen en zie wat er gebeurt: ik ontvang zojuist een e-mail bericht van mijn blog-

gende vader van 75 jaar vanuit Java, waar hij - op doorreis naar Australië - is. Gisteren had ik hem nog even op Skype: of die nieuwe iPhone 4S iets voor hem is?

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

Ontwikkeling

GreenTown Curaçao:
‘Het creëren van voorspoed’

Ze willen de zwaarvervuilende olieraffinaderij op Curaçao vervangen door een levendige groene stad, die in de toekomst huisvesting en banen biedt aan 10.000 mensen. De Isla is niet meer het kloppende hart van de economie van Curaçao toen er nog duizenden mensen werkzaam waren, want momenteel werken er nog maar 900 mensen en de Isla is verantwoordelijk voor grote vervuiling van het Schottegat en het land. GreenTown Curaçao vindt dat de mensen van het eiland hun stem moeten laten horen.

Greentown, artist impression.

Tekst: Judice Ledeboer

Fundashon GreenTown Curaçao lanceerde begin dit jaar het zeer ambitieuze plan om de raffinaderij af te breken en daarvoor in de plaats een ‘groene stad’ te bouwen. Op 25 en 26 november was er een seminar waar iedereen die belangstelling had of zich verbonden voelde met de toekomst van Curaçao tijdens diverse workshops zijn mening en ideeën over de locatie waar thans de Isla is kon ventileren. Het seminar werd afgesloten met diverse presentaties door experts die hun visie gaven op het plan van GreenTown. Om er een beeld van te krijgen gaf architect Harm Rooijakkers van architectenbureau Studio 8 via een powerpoint een impressie van de stad zoals die zou kunnen worden: een theater, de ‘eye-catcher’ van de nieuwe stad, huizen voor iedereen, van jong tot oud en voor alle inkomensklassen, sportcentra, parken, winkels en ‘groene’ industrie.

Jaime de Sola vertelde over de geschiedenis van de raffinaderij met de ‘ups and downs’ en hij verwees naar 30 mei 1969. “Midden in die ellende dacht ik ‘het hart van Curaçao klopt nog, dus Curaçao zal wel herstellen’. Voorzitter en initiatiefnemer van GreenTown Curaçao, Andrés Casimiri, sprak over ‘changing the face of a country’. Hij is zich ervan bewust dat er in het begin weerstand zal zijn tegen het ambitieuze plan en dat er hard onderhandeld moet worden over het idee om de raffinaderij te verwijderen en om de nieuwe ‘groene’ stad te bouwen. “De raffinaderij is goed voor ons geweest”, zei hij. “Het was ooit de adem van ons land, maar onze generatie zit nu met de milieuvervuiling van onze ouders en grootouders. Mensen hebben gezondheidsproblemen. We horen al jaren dat de raffinaderij opgeknapt gaat worden, maar we zijn nu sceptisch over verbeteringen.”

Casimiri verwees ook naar andere misstanden, zoals betaling van 50 cent per vierkante meter door de raffinaderij voor de huur van hun grond, terwijl de ‘buren’, de bedrijven op het terrein van de Freezone ruim 18 gulden per vierkante meter moeten betalen voor de huur van hun grond. “Het is een schandalig verschil”, aldus Casimiri. “In wiens belang is dit? Voor onze mensen of voor onze buren? We moeten het besluit nemen om het huurcontract niet te verlengen. Met de GreenTown moeten we ‘out of the box’ gaan denken.” Volgens hem zijn er al investeerders en ontwikkelaars die belangstelling hebben. “De GreenTown brengt generaties samen. Het is tijd voor Curaçao om de 21e eeuw in te gaan waarbij we voorspoed creëren voor onze kinderen en kleinkinderen.”

Van de Universiteit van Massachusetts was masterstudent Stadsplanning Matt Weinstein overgekomen om aan te geven aan welke eisen een stad anno 21e eeuw moet voldoen en waar er bij het ontwerp van deze nieuwe stad aan gedacht moet worden. “Het plan dat ontwikkeld wordt moet goed zijn voor de lokale bevolking, maar ook voor de mensen die het eiland bezoeken”, aldus Weinstein. “Er zijn een paar punten die daarbij belangrijk zijn: duurzaamheid op ieder gebied en rechtvaardigheid. Er moet dan wel volle participatie in de politiek en het culturele leven door de gemeenschap zijn.” Weinstein noemt een aantal punten waar veel te verbeteren valt. Volgens de ‘normen’ van een gezonde stad en samenleving mogen er geen klassenverschillen zijn. “Die zijn hier wel. In de GreenTown kan er vanaf het begin rekening gehouden worden met integratie van de mensen, ongeacht inkomens, ras en kleur. Nu kun je aan de buurt waar iemand woont inschatten wat zijn inkomen is.” Ook op het gebied van milieu valt er veel te winnen door het bouwen van een nieuwe stad. “Er is op het eiland veel water-, lucht- en grondverontreiniging. In de GreenTown zal er veel minder vervuiling zijn door ‘schone’ industrie’ en goede afvalsystemen en -verwerking.”

Verbaasd was Weinstein over het gebrek aan ‘groene’ recreatiegebieden in het centrum van Willemstad. Bij zijn eerste bezoek vroeg hij of er ergens een park was en vol trots werd hij toen naar het Christoffelpark verwezen. Dat was niet het park dat hij bedoelde. Hij bedoelde een centraal park in de stad, waar de mensen kunnen wandelen en recreëren. Volgens Weinstein zijn publieke plekken hier niet aantrekkelijk en zijn er niet voldoende ‘schaduwplekken’. In de GreenTown wordt daar heel veel aandacht aan gegeven: parken, wandelboulevards waar de mensen kunnen wandelen, fietsen, skaten en ontspannen. Een groot punt van zorg vond Weinstein de mogelijkheden van openbaar vervoer. “Ik heb op het eiland niemand gesproken die vrijwillig gebruik maakt van de bus. Dat doe je alleen als je je een auto niet kunt permitteren.” De mensen hier zijn auto-afhankelijk. In de GreenTown kan men fietsen, pontjes nemen om van de ene plek naar de andere te gaan en er zal betrouwbaar openbaar vervoer zijn. En de afstanden zullen zelfs te lopen zijn, want er komen scholen en winkels dichtbij de plekken waar de mensen wonen. Ook scholing krijgt speciale aandacht. Weinstein noemde het verontrustende aantal dropouts bij het voortgezet onderwijs, de braindrain die er plaatsvindt en de beperkte keuze van mogelijkheden om door te studeren. In de GreenTown komen allerlei scholen en opleidingsinstituten.

Maar voordat er überhaupt een nieuwe stad kan komen moet eerst het terrein van de Isla worden schoongemaakt. GreenTown Curaçao gaat voor volledige verwijdering van de Isla met heel misschien behoud van een klein deel. Catharinus Jelsma, specialist op het gebied van het schoonmaken van vervuilde gronden, kwam met twee mogelijkheden om de grond, die tot minimaal 5 meter diepte ernstig vervuild is klaar te maken voor ‘een nieuw leven’. De eerste optie is om het gehele terrein helemaal schoon te maken, waarbij men bij berekeningen is uitgegaan van de meest negatieve stand van zaken. De kosten komen dan op 1.3 miljard gulden. Deze kosten zijn exclusief verwijdering van de gebouwen van de Isla. De tweede optie is om de vervuilde grond met een laag membraan te bedekken. Deze methode is in Nederland al op veel plaatsen met veel succes toegepast. Hele wijken staan nu op gebieden waar ooit industrieën waren gevestigd die hun gronden ernstig vervuilden. Er kunnen zelfs kanalen aangelegd worden. De kosten liggen dan op maximaal 300 miljoen gulden wat neerkomt op 100 gulden per kubieke meter.

Twee medewerkers van het bedrijf Royal Haskoning, Paul Jansen en Jacques van Dinteren, kwamen met een toelichting inzake positieve economische perspectieven die de bouw van een nieuwe groene stad met zich meebrengt. Zij werken aan duurzame en innovatieve oplossingen voor vraagstukken rond de interactie tussen de mens en zijn omgeving. Zij schatten dat er direct tussen de 4900 à 7650, indirect tussen de 2725 à 7150 en in totaal tussen de 7625 à 14.800 mensen werk zullen gaan vinden in de stad naast de andere sociale effecten die er komen zoals bouw, toename toerisme, toename van belastinginkomsten voor de overheid, waardeverhoging van de real estate en de positieve concurrentiepositie van Curaçao en haar economie. Daar is volgens hen echter wel een aantal voorwaarden aan verbonden: een betrouwbare overheid, betrokkenheid van de gemeenschap, de (betrouwbare) Nederlandse wetten en goede, betrouwbare voorlichting en informatieverschaffing. Prof. Van Dinteren: “Het bouwen van een nieuwe stad duurt decennia, waarbij er een goed plan moet zijn en veel flexibiliteit, want er zullen continu aanpassingen plaatsvinden.” De boodschap die alle sprekers meegaven was: Om dit plan te realiseren zal iedereen ‘als één man’ achter het plan moeten staan.

Voorzitter Casimiri sluit af met: “Het gaat om de lokale trots. Deze stad gaat een enorme impact hebben op het imago van Curaçao.”

MKB

Wat doet het KBB op Curaçao?

Hoewel het gebruikelijk is om op deze plaats inhoudelijk over onderwerpen te schrijven, dit keer informatie over de doelstellingen, de organisatie en achtergrond van het KBB, het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven. Bij het woord kenniscentrum hebben mensen een heel verschillend beeld. Vaak wordt vooral gedacht aan (wetenschappelijk) onderzoek. Het werkveld van het KBB Curaçao gaat echter verder dan onderzoek alleen. Voorlichting, trainen, de ontwikkeling van standaarden en waardering van competenties en certificaten behoren eveneens tot de taken.

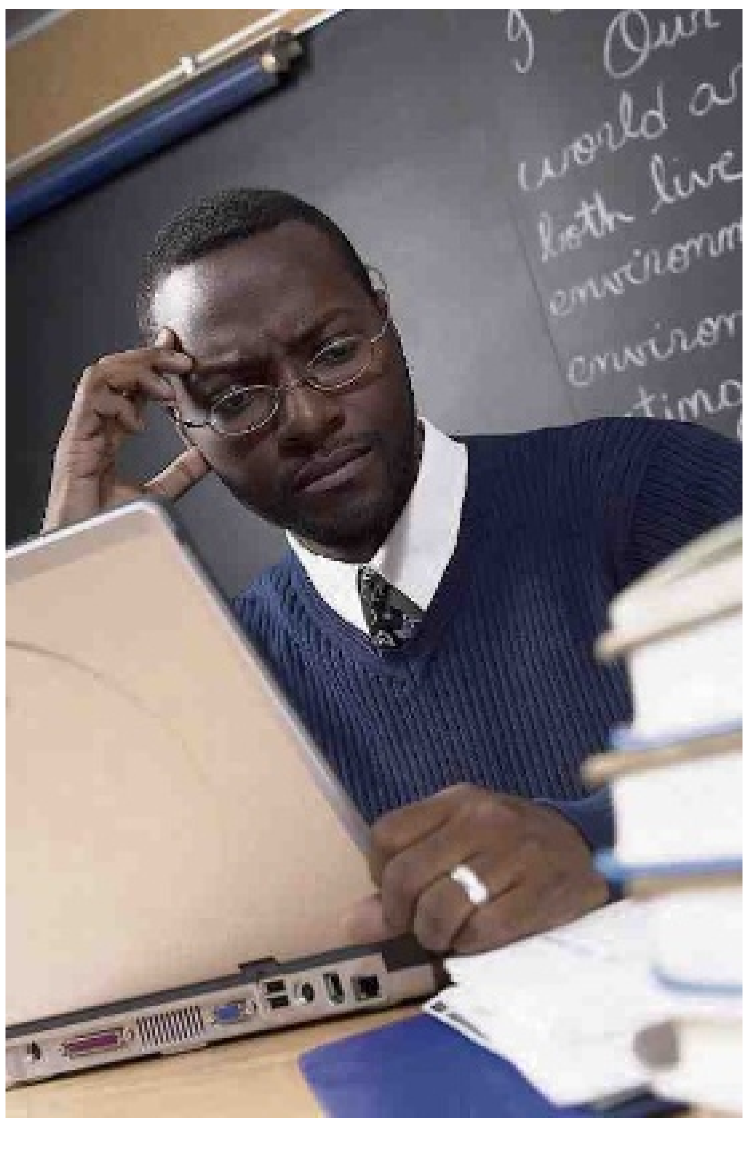

Tekst: Gofrie van Lieshout

KBB Curaçao is een stichting, in 2008 opgericht door lokale ondernemers die van mening waren dat de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt veel beter moest kunnen. Een kenniscentrum zou volgens hen hieraan bijdragen en het plan werd uitgewerkt. Inmiddels is het kenniscentrum een organisatie met vijf vaste medewerkers en een pool van 15 freelance-trainers en onderzoekers. Als schakel brengt het KBB steeds de partijen bijeen om afstemming te bereiken.

Kwaliteit van het beroepsonderwijs
Het KBB is de brug tussen opleiding en beroep, tussen school en bedrijf en tussen overheid, onderwijs en ondernemers. Door het KBB wordt geïnventariseerd wat er op de arbeidsmarkt speelt en dit wordt vertaald naar het onderwijs. Door de vakmensen in het veld commentaar te vragen op de kwalificaties van het beroepsonderwijs (eindtermen genaamd) kan het onderwijsaanbod beter op de wensen worden afgestemd. En door docenten en vakmensen met elkaar te laten overleggen over de dagelijkse praktijk ontstaat inzicht in elkaars mogelijkheden en beperkingen. Dit kan direct omgezet worden in verbeteracties. Met het trainen van leermeesters en door goede leerbedrijven te erkennen wordt bijgedragen aan de kwaliteit van de begeleiding tijdens de beroepspraktijkvorming (BPV) en daarmee dus aan de kwaliteit van het beroepsonderwijs. Voor docenten worden bij het KBB workshops aangeboden om hen meer inzicht te bieden in de ontwikkelingen in de dagelijkse praktijk.

Onderzoek
Zoals al aangegeven maakt ook onderzoek een belangrijk onderdeel uit van de werkzaamheden. Aan welke beroepen is vooral behoefte? Welk niveau en welke kennis horen daarbij en welke voorlichting dient vooraf aan studenten gegeven te worden? Welke opleidingen worden op Curaçao aangeboden en wat zijn de resultaten? Voorbeelden van onderzoeksvragen waarvan de antwoorden door KBB worden gepubliceerd op de website.

EVC en Volwasseneneducatie
In het verlengde van de afstemming tussen het beroepsonderwijs en de arbeidsmarkt heeft het KBB ook een taak in de ontwikkeling van de beroepsbevolking. Voor medewerkers en werkzoekenden wordt middels een EVC-procedure (EVC staat voor het Erkennen van Verworven Competenties) de ervaring en kennis in kaart gebracht die recht geven op een ervaringscertificaat. Ook werkt het KBB samen met het bedrijfsleven normen uit die leiden tot branche-certificering en daarmee een kwaliteitsnorm voor de eigen sector bieden.

Economie en innovatie
Kennis en innovatie zijn belangrijke aanjagers voor een gezonde economie. De kennis en onderzoeksgegevens die bij het KBB samenkomen worden geanalyseerd en beschikbaar gesteld ten behoeve van voorlichting en de ontwikkeling van stimuleringsmaatregelen voor het bedrijfsleven.

Voor alle sectoren
Het KBB is opgezet naar Nederlands voorbeeld, aangepast waar nodig aan de lokale situatie. Door de kleinschaligheid kent Curaçao slechts één KBB, terwijl Nederland er zeventien telt, specifiek gericht op bepaalde branches zoals bijvoorbeeld de zorg, horeca of bouw. Het is aan het KBB Curaçao om producten en diensten zodanig aan te bieden dat zij voor alle sectoren bruikbaar zijn.

De financiering en verantwoording van KBB
De eerste drie jaar van haar bestaan is het KBB gefinancierd met subsidies uit Europa (SEI-middelen) via Usona. Deze periode loopt binnenkort af en de doelstellingen die destijds zijn vastgesteld zijn ruimschoots behaald. De werkzaamheden van het KBB dienen de belangen van meerdere ministeries, namelijk van Economie en Ontwikkeling, van Sociale Ontwikkeling Arbeid en Welzijn en dat van Onderwijs Wetenschap Cultuur en Sport. Als belangrijkste opdrachtgevers van het KBB maken deze ministeries het mogelijk dat het KBB haar activiteiten voort kan zetten ten dienste van Curaçao.

Samenwerking
Kern waar alles om draait bij het KBB is vertrouwen en samenwerking. Zowel met private als publieke organisaties, binnen en buiten Curaçao. Alleen dan is het mogelijk echt iets te betekenen voor alle partijen.

Enterprise Risk Management

'Aansluiten op veranderingen'

Lokale ondernemingen dienen steeds bewuster te zijn van het feit dat de lokale markt(en) aan verandering onderhevig zijn. Hoewel het gedurende 2011 leek dat de ergste effecten van de kredietcrisis aan Curaçao voorbij zijn gegaan, dienen wij toch enige mate van voorzichtigheid te betrachten dat de lokale markten niet alsnog in een subfinanciële crisis kunnen geraken.

Tekst: Paul Helmich en Robin Ferrier

Lokaal hebben we geen taferelen gehad van (zichtbaar) ingrijpen van de Centrale Bank, noch van enige noodzaak van mogelijke overheidssteun of nationalisering van financiële instellingen. Uiteraard zal bij de toezichthouders achter de schermen een verhoogde staat van paraatheid zijn ingesteld. Een aantal symptomen dat tevens de voedingsbodem is geweest van de kredietcrisis, is lokaal zichtbaar aan het worden.

Eén van de belangrijkste symptomen is de beweging in de financiële sector van een eigszins conservatieve naar een meer risicobehoeftige benadering van de markt om zodoende hun strategische doelstellingen te kunnen realiseren. Hierdoor is het risicoprofiel van de hele financiële sector aan verandering onderhevig. Andere lokale voorbeelden van veranderende risico's in de markt zijn:

- Vertrouwen van consumenten in de lokale economie
- Overliquiditeit van de bancaire sector
- Haperende onroerendgoedmarkt
- Teruglopende rendementen op beleggingen en investeringen, dan wel beperkingen van investeringsmogelijkheden
- Verscherpte wet- en regelgeving
- Stringentere kapitaalvereisten
- IT infrastructuren die complexer worden
- Informatie beveiligingseisen van de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS)

Als gevolg van de bovenstaande ontwikkelingen dient daarom op gestructureerde wijze de risicobeheersing in organisaties te worden opgezet en ingebed, waardoor het risicobeheersingssysteem effectiever en efficiënter zal zijn. De gestructureerde en integrale wijze die vandaag de dag wereldwijd erkend wordt voor risicobeheersing is het Enterprise Risk Management (ERM) model. ERM is al meer dan 15 jaar in ontwikkeling en werd in het begin voornamelijk door verzekeringsmaatschappijen toegepast. De laatste jaren wordt het ook vaak geassocieerd met een ander acroniem: GRC, ofwel Governance, Risk & Compliance.

ERM kent vier dimensies waarop risico's beheerst dienen te worden, namelijk:

- Strategisch
- Financieel
- Operationeel, waaronder IT (Information Risk Management - IRM) en
- Compliance

ERM wordt gedefinieerd als een organisatiebrede benadering voor de risico-identificatie, risicobeoordeling en communicatie over risico's met als doel het op kostenefficiënte wijze managen van risico's. Het ERM framework in een organisatie heeft als uiteindelijk doel om een organisatie te ondersteunen in het realiseren van haar strategische doelstellingen.

Mogelijke voordelen van ERM zijn:

- Optimalere besluitvormingsprocessen
- Toename van de verantwoordelijkheid en verantwoording
- Eénduidigheid betreffende de belangrijkste ondernemingsrisico's
- Risicogebaseerde performance evaluatie
- Efficiëntere uitvoering van beheersmaatregelen
- Optimale informatie risicobeheersing, oftewel effectieve IRM.

Het moge duidelijk zijn dat geen enkel systeem van risicobeheersing absolute zekerheid biedt dat risico's adequaat worden beheerst. Na de kredietcrisis is er bijvoorbeeld een grote golf van kritiek ontstaan over de effectiviteit van risicomanagementstructuren; juist omdat de bedrijven die problemen hebben ondervonden aan de kredietcrisis een risicomanagementsysteem geïmplementeerd hadden. Vragen die automatisch opgekomen zijn of de ERM frameworks in de kredietcrisis hebben gefaald en zo ja waarom? Enkele van de vele voorbeelden waar falend risicomanagement veelvuldig is genoemd zijn onder meer bij de ING Bank, Aegon, DSB Bank, Lehman Brothers en IJslandse Bank. Ook het recente voorval bij UBS lijkt in dit rijtje van falend risicomanagement op zijn plaats.

Nieuwe regelgeving van de Centrale Bank

Het is van uitermate belang om te weten dat een effectieve ERM adequaat moet inspelen op de bovengenoemde vier dimensies van risicobeheersing. Van oudsher is vaak de meest volwassen dimensie die van Financial Risk Management. Daarnaast onderscheiden we onder meer ook nog Information Risk Management (IRM). Er is de laatste jaren in toenemende mate aandacht voor IRM. Op Curaçao komt dat onder meer door de nieuwe regelgeving vanuit de CBCS, die per juli dit jaar is ingegaan en die de onder haar toezicht staande organisaties oplegt om een 'Information Security Management System' (ISMS) in te richten.

Deze regelgeving biedt ons nu de mogelijkheid om - in ieder geval voor de financiële sector - in kaart te gaan brengen in hoeverre er op Curaçao sprake is van een achterstand in het aansluiten bij internationale standaarden. En dan bedoelen we met name voor IRM belangrijke standaarden zoals ISO/IEC 27001 en 27002, en COBIT. Er wordt momenteel in de financiële sector hard aan de weg getimmerd om invulling te geven aan deze richtlijnen van de Centrale Bank, maar een voorzichtige eerste indruk is, dat er toch nog wel een weg te gaan is.

We gaan hier iets dieper in op IRM, en de grootste component daarbinnen is informatiebeveiliging. Informatiebeveiliging is het geheel van maatregelen, processen en activiteiten die de beschikbaarheid, vertrouwelijkheid en integriteit van alle vormen van informatie binnen een organisatie of een keten garanderen.

Veel organisaties en instellingen kampen nog met problemen bij de opzet en uitvoering van informatiebeveiliging. Eén van de belangrijke aspecten daarbij is het creëren van bewustwording in alle lagen van een onderneming. Dat IRM meer is dan alleen wat technische maatregelen (zoals firewalls) en het regelen van procedures, zoals bijvoorbeeld de richtlijnen voor het kiezen van sterke wachtwoorden. Er komt echt veel meer bij kijken. Niet alleen het gedrag van medewerkers, maar onder meer ook duidelijke verantwoordelijkheden, rapportagelijnen, prestatiefactoren (meetbaarheid), risicoanalyse methodieken, fysieke beveiliging, raakvlakken met de afdeling Personeelszaken, etc.

IRM wordt ook steeds belangrijker bij internationaal zaken doen. Denk bijvoorbeeld aan outsourcing: de outsourcende partij zal zeker willen stellen dat de dienstverlenende partij zorgvuldig omgaat met gevoelige bedrijfsgegevens. Dit kan dan weer aangetoond worden door middel van bijvoorbeeld een ISO-certificering, wat op zijn beurt weer een solide ISMS vereist.

Kortom in onze 'informatie-intensieve' samenleving is het verwerken en uitwisselen van informatie voor veel organisaties cruciaal geworden. Nieuwe ICT-toepassingen en trends zoals 'het nieuwe werken', mobiele apps, 'bring your own device', 'social media' en 'cloud computing' scheppen nieuwe kansen, maar brengen tegelijkertijd ook risico's met zich mee. Het verantwoord omgaan met zulke risico's is één van de vele uitdagingen van dit moment. IRM is daarbij een onmisbaar instrument. Organisaties met volwassen IRM-praktijken zullen veel proactiever om kunnen gaan met deze risico's en kunnen daar weer een concurrentievoordeel uit halen.

Op 8 december zal KPMG in samenwerking met de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten een informatiebijeenkomst houden, waarbij er dieper zal worden ingegaan op de aspecten rondom ERM/IRM in combinatie met de CBCS-doelstellingen. Voor deze bijeenkomst zijn directeuren, financieel directeuren, compliance officers en hoofd internal audit afdeling uit de financiële sector genodigd.

De auteurs van dit artikel zijn beiden werkzaam bij KPMG als managers op het terrein van ERM en IRM.

Robin Ferrier

Paul Helmich

GiRObank

Het is geen sprookje.

Toegewijd aan jou! Voor meer informatie: 433 91 30 Fax: 461 78 61 E-mail adres: info@gironet.com Website: www.girobank.an

U kunt het rendement van uw bedrijf verhogen zonder risico's te lopen.

Het is een feit dat er zowel op de lokale- als internationale markt, weinig mogelijkheden zijn om het rendement van uw geld te verhogen zonder een toename van risico. Gebruikmakend van 15 jaar ervaring in het beheer van bedrijfsfondsen in zowel de publieke- als private sector, introduceert Girobank *"Cash Management Solutions"*. Dit pakket biedt alternatieven op de huidige marktbeperkingen.

Met het "Cash Management Solutions" pakket, biedt Girobank u:

- Persoonlijke service en advies
- Tot 1.25% rente op de rekening-courant van uw bedrijf
- Een aantrekkelijk rentepercentage op uw termijndeposito afhankelijk van de looptijd
- *"Flexibele termijndeposito"* met flexibele voorwaarden gebaseerd op uw behoeftes

Naast al het bovenstaande biedt Girobank u gratis internet bankieren, elektronische bankafschriften en een gespecialiseerde *"Account Manager"* die met u meedenkt om het rendement van uw geld te optimaliseren.

Heeft u interesse? Heeft u vragen? Bel Mevr. Angèle Eustatius op **433 91 15** of stuur een mail bericht naar **aeustatius@gironet.com.** Zij zal u gaarne van dienst zijn.

Toegewijd aan jou